

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puceljova 5 —
Tel. 51-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lit 24 — Einzelverkaufspreis
• Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Führerjev glavni stan, 18. sept. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na nizozemskem področju je spustil sovražnik včeraj popoldne po prejšnjih močnih letalskih napadih za našo bojno črto padalce in letalsko pehoto s težišči na področjih pri Arnheimu, Nimwegnu in Eindhovenu. Popoldne je nato pričel napadati med Antwerpom in Maastrichtom, da bi vzpostavil zvezo s svojimi odvrgnimi oddelki. Zlasti na področju Neerpelta so se razvili siloviti boji, v katerih se je sovražnik posrečilo malenkostno napredovati proti severu. Proti sovražnikovi padalski silam so v teku osredotočeni protinapadi.

Med Maastrichtom in Aachnom ter na področju Nancyja bjejo naše čete še nadalje težke obrambne boje z močnimi sovražnikovimi silami. V ostalih odsekih zapadnega bojišča smo razbili številne slabše sovražnikove napade.

Sovražnika, ki je vdrl v Luneville, smo vrgli nazaj. Naš protinapad južno od mesta dobro napreduje.

V razvalinah Bresta kljubuje junaška posadka, ki je stisnjena na ozkem področju, še vedno najtežjim sovražnikovim napadom. Tudi za utrdbo Boulogne divjajo težki boji. Tu se je sovražniku po večurnih letalskih napadih posrečilo, da je napravil z zapada vdor, ki smo ga zajezili. Sovražnikovi napadi proti Dunkerqueu so se izjalovili.

Povračilni ogenj »V 1« na London se je nadaljeval.

Na italijanskem bojišču sovražnikovi napadi v odseku Lucca—Pistoia niso imeli uspeha.

Z močno topniško in letalsko podporo je napadal nasprotnik ves dan severno od Florence in v jadranskem odseku z vedno novimi valovi. V bojih, v katerih je imel izgube, smo preprečili vse njegove prebjalne polkuse.

Ob srbsko-bolgarski meji je prišlo do več krajevnih spopadov, v katerih smo uničili 10 bolgarskih oklopnikov.

V južnem delu Sedmograške so se tudi včeraj izjalovili sovražnikovi napadi. Prav tako smo pri Sanoku in Kroemu zavrnili ponovne silovite boljše napade, vdore pa s protinapodom zajezili.

V Latviji in Estoniki se borimo s skrajno trdoto. Boljševiški velenapad, ki se je razširil na področje Dorpata, smo prestregli v težkih bojih. Oddelki bojnih letal so uspešno podprli naše obrambne boje na baltškem področju. Ponoči so napadla bojna in nočna letala z dobrim uspehom sovjetska zbrališča čet. V letalskih bojih in s protiletalskim topništvom smo sestrelili včeraj 75 sovjetskih letal.

Na Pejpuškem jezeru je potopilo mornariško topništvo manjših ladij 1 sovjetski topniški čoln in poškodovalo 1 nadaljnji.

Severnoameriški bombniki so izvedli včeraj teroristični napad na Budimpešto.

Ponoči so odvrгла sovražnikova letala bombe na Bremen, na področje Dortmundu in na Drebren na Madžarskem.

Silne borbe na nemških mejah

Sovražniki od vseh strani napenjajo vse sile, da bi z združenim napadom prodrli na nemško ozemlje. Na zapadni fronti se dan in noč vrstijo borbe, in sicer na prednjih poljanah velikega nemškega zapornega in obrambnega pasu. Kljub vsemu tvevanju in žrtvovanju močstva in materijala, ki ga mečejo sovražniki brezobzirno v borbo, na morejso beležiti odločilnih uspehov. Prav tako Sovjeti kljub nekaterim majhnim vdorom pri Varšavi in nad njo niso mogli omajati nemške obrambe na vzhodni fronti. Na jugu pa se Anglocameričani zlasti trudijo, da bi predrli nemško obrambo na jadranski strani Italije in vdrl v Padsko nižino. Tudi ta naklep se jim ni posrečil. V Nemčiji se vesplošno izvršujejo nove odredbe za totalno vojno. Nove divizije korakajo na bojišča, opremljene z novim orožjem, tovarne pa obratujejo z mnogimi novimi močmi. Posebni odloki so docela ponostavili vse nemško javno življenje.

Obletnica žaloigre na Turjaku

Pretskli terek, 19. t. m., je minilo leto dni, odkar se je končala velika žaloigra, ki je trajala polnih 7 dni in je bil njeno prizorišče naš zgodovinski grad Turjak. V živem spominu so nam dogodki, ki so se zvrstili po savojškem zlomu, a bolj ko se oddaljujemo od njih, tem živeje nam stopajo pred oči podrobnosti takratnega početja komunistov na slovenskih tleh. Prvo kar se je zgodilo, je bilo verolomstvo. Komunisti so po 8. septembru vrgli med slovensko ljudstvo obljubo o amnestiji in so obenem govorili o potrebi edinosti v najhuši dobi narodnega obstanka. Čim pa so borci proti komunizmu odložili orožje in se predali komunistom, so se s tem že zapisali mučenštvu.

Najprej so trpele Grčarice, kjer so se, verujoč komunistični obljubi, predali zavedni borci. Razoroženi, zasramovani, zvezani so morali najprej v Jelendol, nato v Dolenjo vas, od tam pa so jih zvezane z žico gnali v Kočevje v smrt. Tudi del vaške straže v Pudobu je doživel enako usodo. Enako je trpela protikomunistična posadka v Loškem potoku. Največji zločin rdeče amnestije pa se je zgodil na Turjaku.

V Turjaškem gradu je bilo zbranih okrog 700 borcev proti komunizmu, v njihovo varstvo pa se je zateklo tudi okoli 150 civilistov. Sluteč, da bo to najhujši odpor, so komunisti začeli 12. septembra oblegati Turjak z močnimi silami. Ker pa se posadka ni vdala, so komunisti poslali v grad žensko z belo zastavo. Prinesla je pismo za triurno premirje. Branilci gradu so premirje sprejeli. Nato je bilo dogovorjeno, da se sestanejo parlamentarci. Iz Turjaka so poslali na razgovor župana Paternosta in še dva druga ugledna civilista. Komunisti pa so to odposlanstvo zavrnili, češ da morajo priti častniki. Turjačani so tudi temu ustregli. A čim so prišli iz gradu trije protikomunistični častniki, so komunisti pričeli nanje streljati s strojnico. Na ta način so hoteli »po pomoči ubiti vodilne častnike. Premirje je bilo takoj nato prekinjeno. Vendar so komunisti poslali še eno poslanstvo z belo zastavo v grad. Pogajanja so se razbila, kajti turjaška posadka se je bila medtem že odločila za dokončno borbo.

Toda v tem, ko so ponujali premirje, so komunisti izkoristili čas zase, izkopali so jarke in prignali badoljevske topničarje in topove v bližino

gradu. V petek 15. septembra od 4. zjutraj do 6. popoldne je padlo 395 granat v okolico gradu. Najprej so podrl kapelo in del novo postavljene gradu. Prizori na Turjaku so bili strašni. Rušili so se stropi, dim se je valil po gradu in jemal vid branilcem, ogenj je objemal grad. Kljub temu so branilci zaplenili komunistom 2 avtomobila in 3 strojnice. Naslednji dan v soboto popoldne, je napad dosegel višek. Med tem ko se branilci v silnem dimu in ognju niso več mogli uspešno braniti, so vdrl komunisti v grad in pričel se je boj za to zgodovinsko trdnjavo. Šele v nedeljo popoldne so se branilci vdali. To pa zato, ker so jim komunistični poveljniki ponovno obljubili, da bo zanje veljala splošna amnestija. A takoj po predaji so besno planili na prihajajoče borce, jim jemali orožje, jih postavljali v vrsto in jih nato zvezane po tri in tri odvedli proti Velikim Laščam. Še 30 ranjencev so napodili iz gradu, zunaj pa so jih takoj postrelili. Ljudje so po končanih borbah našli pred gradom 28 trupel, medtem ko so ujeti borci morali na trnjevo pot v Veliki Lašče. Tu so jih hoteli zvabiti v komunistične vrste. Ker pa se nihče ni uklonil, so jih vse odvedli na vlak in jih odpeljali v Kočevje k sodbi na smrt.

Taka je bila turjaška žaloigra v grobih obriših. O podrobnostih nam govori posebna knjiga »Turjaka«. O komunističnem verolomstvu pa pričujejo ponovni dogodki, ki so se zvrstili v teku leta. Najznačilnejši zločin iz zadnjega časa je bil komunistični napad na Črni vrh pri Idriji, kjer so komunisti v začetku tega meseca navali na tamošnjo posadko slovenskih narodnih varnostnih straž in jo s pomočjo več kot desetkratne premoči obvladali. Ena sama njihova »brigada« je bila sestavljena iz Slovencev, drugi dve sta bili sestavljeni iz italijanskih komunistov in badoljevcov, ena pa iz pripadnikov vseh mogočih narodnosti, zlasti iz Mongolov. Slovenski borci na Črnem vrhu so tako podlegli italijanskim in drugim tujerodnim komunistom, katere so slovenski komunistični izgubljenici poslali nad lastne rojake, nad slovenske fante in može iz Primorja. Grčarice, Turjak in Črni vrh nam govore zgovorno in pretresljivo besedo, ki je obenem strašna ohsodba slovenskega komunizma.

Rumunija in Bolgarija pod sovjetsko oblastjo

Pred dnevi so bili v Moskvi objavljeni pogoji premirja z Rumunijo. Nemški listi pravijo, da je bila svoječasna versajaska pogodba naravnost mlodostna nasproti diktatu iz Moskve. Rumunija je zdaj popolnoma podvržena Sovjetski Rusiji. Besarabija in Bukovina sta ji odvzeti. Rumunija mora takoj v boj proti Nemčiji. Med tem pa se sovjetska vojska nemoteno premika po vsej Rumuniji. Takoj so morali biti izpušeni iz zaporov vsi komunisti in drugi, ki so delovali v prid zaveznikom. Zakoni, ki so prepovedovali komunistično udejstvovanje, so ukinjeni. Za odškodnino, ker se je rumunska vojska borila v Ukrajini, morajo Rumuni v teku 6 let plačati 300 milijonov dolarjev v obliki različnih dobav, predvsem petroleja. Ves obmejni pas 50 do 100 km globoko ostane v sovjetski vojaški upravi, ostala uprava v Rumuniji pa je navidezno prepuščena domačim oblastvom. Kajpada so pogoji takega premirja šele prvi pričetek popolne boljševizacije Rumunije. Prav tako je Bolgarija docela pod sovjetskim vplivom.

O kralju Petru smo čitali,

da je pretekli teden govoril v londonskem radiu. Zamrežen od komunistov in prostozidarjev je izdal povelje za vstopanje v »narodno osvobodilno vojsko« pod Titovim poveljstvom in je označil pripadnike prostovoljskih oddelkov v Srbiji za

izdajalce, katerim je odrekel vsako pomoč. Prav zadnje dni so se v Srbiji poostrele borbe med prostovoljnimi borci proti komunizmu in komunističnimi oddelki.

Gosp. Ljerkko Urbandič je objavil pretekli petek daljši članek v »Slovencu«, kjer pravi: »Mi, domobranci po orožju in po misli, se ne bomo vdali in tudi ne bomo pristopali nikoli h komunizmu in tudi ne k njegovim zaveznikom, kateri so do danes vprav Angleži in Amerikanci. Mi ne bomo iskali sprave s komunisti, čemu potem vsa naša dosedanja borba! Pa to še ni glavno. Smisel je vendar v tem, da smo bili mi vprav od komunistov izzvani k oboroženemu nastopu in je resnica taka, da nas ne bi bilo, če ne bi bilo komunistov, to izraža že sama beseda domobranci.« Ljerkko Urbandič je zaključil: »Mi gremo naprej za generalom Rupnikom. Njemu naš borbeni saluti pozdrav in zaupanje!«

Sestanek v Quebecu

V Quebecu v Kanadi sta se pretekli teden sestala Churchill in Roosevelt s celim štabom svojih vojaških in diplomatskih sodelavcev. Čeprav so zasedali za zaprtimi vrati, je znano, o čem so sklepali. V tem smislu je bilo z nemške strani že tudi odgovorjeno približno takole: V Quebecu barantajo za medvedovo kožo, čeprav je medved še živ. Najbrž bodo stavili Nemčiji ponovno ponudbo, da bi se vdala in bi ji celo obljubili omljene pogoje. Toda nemški odgovor je enkrat in ne-

Zatemnitev od 20. do 6. ure!

preklicen: beseda kapitulacija je izbrisana iz nemškega slovarja.

Minister dr. Goebbels je pretekli petek objavil v tedniku »Das Reich« uvodnik, kjer pravi, da so Nemci na vse pripravljani in za vse odločeni. Nemški narod koraka prav te dni k ogromnemu osredotočenju svoje narodne moči.

Vojaški uspehi nasprotnikov, ki so nastali spričo sedanjega položaja, ko so se izneverili nekateri zavezniki, Nemcev ne bodo hipnotizirali, ker niso podobni zajcu, ki bi čakal brez odpora, da ga bo požrla kača.

Neizpolnjiva sovražnikova zahteva

Vrhovno poveljništvo oboroženih sil je 16. t. m. objavilo:

Ko je Finska v noči od 2. na 3. septembra Nemčijo presenetljivo pozvala, naj do 15. septembra umakne iz Finske svoje čete, so stale nemške divizije, ki so dotlej branila srednjo Finsko, skoraj 400 km daleč od luk Botniškega zaliva in nad 600 km od severnofinsko-norveške meje.

Ze samo za pohod brez sovražnikovih motenj bi bilo treba do Botniškega zaliva 20, do norveške meje pa najmanj 30 do 35 dni.

Sovražnik, ki je postavil to zahtevo in finsko vrhovno poveljništvo, ki jo je sprejelo, sta vedela, da je neizpolnjiva. Izpolnitev te zahteve je bila otežkočena še s tem, da je nasprotnik z neprestanimi napadi preprečeval odmakanje naših oddelkov.

Nemška armada na Finskem se bo zato tudi po 15. septembru ravnala pri vseh pokretnih in ukrepih s stališča svoje lastne varnosti pred vsakim napadalcem.

Finskega ministrskega predsednika je v Moskvi zadela kap

Moskovski poročevalski urad je objavil v petek zjutraj, da je finskega ministrskega predsednika in vodjo finske mirovne komisije v Sovjetski zvezi Hackzella, zadela kap in da je resno obolen. Ta moskovska radijska objava je imela obliko zdravniškega bulletina z naslednjo vsebino: »V četrtek 14. septembra ob 7. je zadela vodjo finske komisije v SSSR g. Hackzella kap, ki je povzročila otrpnenje desnice in desne noge ter izgubo govora.«

Ministrski predsednik Hackzell, ki se mudil v Moskvi s finsko delegacijo, kjer naj bi sprejel sovjetske pogoje premirja, se je zrušil po objavi sovjetskih zahtev fizično in duševno stirt in ga je zadela kap, ki je povzročila izgubo govora in otrpnenje desne polovice telesa. Hackzell se je odločil za pot v Moskvo po nasvetih zaveznikov in na priporočilo švedske, da bi sprejel sovjetske pogoje za premirje, finsko delegacijo pa so omalovaževali, čakati je morala v predsobah podrejenih uradnikov zunanjega ministrstva. Končno je zvedel Hackzell o sovjetskih zahtevah, ki so v svoji trdoti in brutalnosti slinile moskovskim pogojem Rumuniji. Ko je Hackzell zvedel za te pogoje, ga je zadela kap. Moskovski radio izjavlja, da je zdravstveno stanje finskega ministrskega predsednika resno. Zdravniški bulletin o Hackzelovem zdravstvenem stanju, ki ga je priobčil moskovski radio, je podpisal žid Grinstein, ki vodi Hackzellovo zdravljenje.

Poravnajte naročnino!!!

× Izgubljeni raj. Nekoč v sedanji vojni so razni imovitejši Londončani prejeli pismo, na katerih je bil podpisan neki »odbor za Bahamsko otočje«. Ta pisma so jim v uvodu opisovala v najbolj črnih barvah položaj v Londonu, nato pa z rožnatimi barvami življenje, ki se ponuja vsakomur, kdor bi se hotel preseliti na rajске Bahamske otoke. Odbor je pozival interese, naj bi prispevali določene vsote za nakup 2700 otokov, ki bi bili še na razpolago. Res so se našli mnogi ljudje, ki so podpisovali najmanj po 150 funtov šterlingov; odbor je nabral ogromno vsoto. Nato so podpisniki dobili poziv, naj se zberejo v neki londonski dvorani, kjer bodo prejeli točna navodila, kako naj postopajo, da se bodo lahko preselili na Bahame. Na sestanku je prišla velika množica ljudi, treba je bilo poklicati policijo na pomoč, da je vzdrževala red. Toda članov prošulega odbora za Bahamske otoke ni bilo od nikoder. Čakali so jih cele tri ure, nakar so celo hladnokrvni Londončani izgubili potrpljenje in so odšli v spredu do postopja, kjer je imel odbor svoje urade. Našli so jih — prazne. Bilo je očitno, da so člani sleparske družbe ušli z denarjem, ki so jim ga tako radovoljno prispevali bogati ljudje v strahu pred novimi letalskimi napadi na London.

DOMAČE NOVICE

* Ker se je preteklo šolsko leto na operativnem področju Jadransko Primorje na splošno zaključilo šele s 30. junijem in je bila učna snov v bistvu izčrpana, se je mogla dovoliti šolski mladini polna mera počitnic, potrebnih za razvedrilo. Vrhovni komisar je zato določil, da se novo šolsko leto prične 2. oktobra. Deželni šolski nadzorniki, kakor tudi šolski voditelji pri šefu pokrajinske uprave v Ljubljani so pooblašteni, da določijo roke za vpisovanje in jesenskekušnje tako, da se pouk na državnih in od države priznanih šolah prične čim prej po 2. oktobru, najkasneje pa 2. oktobra.

* Padel junak. V borbi z združenimi italijanskimi in slovenskimi komunisti je padel 1. septembra poročnik Jože Jakoš, poveljnik hrabre posadke slovenskih varnostnih straž na Crnem vrhu pri Idriji. Izšel je iz revne, a poštene in ugledne družine iz Dol pri Liti in je bil star šele 23 let. Bil je med prvimi, ki so se postavili v borbo proti komunizmu in je pozimi 1943 prišel na Goriško, kjer so ga vsi vzljubili. »Goriški list« mu je posvetil toplo posmrtnico.

* Ljubljana za Borovnico. Javna zbirka v Ljubljani je dala za Borovničane, prizadete po letalskih napadih, 100.000 lir. Darovali so večnoma ljudje iz nižjih slojev. Pošteno so se izkazale nekatere tirdke, ki so prispevale izven te zbirke prav lepe zneske. Vsekakor je Ljubljana pokazala, da iskreno sočustvuje z Borovnico.

* Požar v trnovski cerkvi. Znamenita je trnovska fara v Ljubljani. Cerkev, ki je bila še večkrat hudo prizadeta po požarih in potresih, je pa pretekli četrtek spet močno trpela. Zaradi kratkega stika se je sredi dopoldneva vnel požar. Takoj so prihiteli gasilci na pomoč in preprečili katastrofo. Gasilo je 120 gasilcev in je zgorelo samo ostrešje, notranjost pa menda ne bo trpela večje škode. Ponoči se je domala razmahnil nov požar, ker se je ponovno vnelo tramovje, ki so ga bili zmetali na župnijski vrt.

* Zoper zlorabe Socialne pomoči. Neupravičene osebe se kdaj pa kdaj oglašajo pri posameznikih in pobirajo denarne prispevke, češ da so poslani od Socialne pomoči. Zato Socialna pomoč ponovno opozarja, da imajo vsi njeni pooblaščenici in pooblaščenke posebne legitimacije in pismene

na navodila za pobiranje prostovoljnih prispevkov. Vsakdo lahko zahteva legitimacijo. Vse sumljive osebe pa javite najbližji policijski stražnici ali glavni pisarni Socialne pomoči.

* Deset železničarjev pred posebnim sodiščem. Pretekli teden je bila pred posebnim sodiščem v Ljubljani razprava proti 10 železničarjem in nekemu pekovskemu mojstru. 8 jih je bilo obtoženih, da so v noči na 28. junija letos na tovornem kolodvoru v Zalogu ukradli iz 2 zaprtih vagonov 11 zabojev sladkorja v kockah, in sicer v teži 550 kg in v vrednosti 9.157 lir. Sladkor je bil last industrija Vladimirja Arka iz Zagreba. Trije obtoženci so bili obtoženi, da so nekaj sladkorja kupili. 7 obtožencev so sodniki obsodili na skupno 23 let in 6 mesecev robije, 4 pa so bili oproščeni. Najvišja kazen je bila 5 let robije.

* Garje so družinska bolezen, ki se v vsaki vojni zelo razpase. Ne zadoča, da se zdravi le en član, pri katerem je bolezen očitna. Skoraj redno so več ali manj prizadeti tudi drugi člani. Bolezen se torej da odstraniti iz družine le, če vsi pridejo k zdravljenju. V Ljubljani imamo poseben ambulatorij zoper garje in ušivost. Nameščen je v kletnih prostorih Delavskega doma. Vsakdo lahko tam brezplačno poišče pomoči, in sicer vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek. Uradne ure so od 7. do 10. za ženske, od 10. do 13. pa za moške. Ker traja kopanje, zdravljenje in razkuževanje perila dobro uro, naj se javijo ženske najpozneje do pol 9., moški pa do 11. ure. Vsak naj prinese s seboj brisačo in sveže perilo, da se po zdravljenju preobleče, in naj pride v stari obleki, ki jo tudi razkužijo v parnem aparatu.

* Zoper poljske in gozdne tatove. Zaradi preganjanja tatov, ki prav tako letos kakor lani in predlansko leto delajo veliko škodo po poljih, vrtovih in gozdovih v mestni občini, organizira ljubljansko županstvo stražarsko službo, h kateri namerava poleg mestnih poljskih in gozdnih čuvajev pritegniti tudi še dohodarstvene paznike, mestne služitelje in podaradnike. Zato je mestno županstvo s posebno okrožnico pozvalo navedene mestne uslužbence, naj se protovoljno javijo za to službo, ki bo trajala od najzgodnejših jutranjih ur do 7. ure zjutraj in od 19. do policijske ure zvečer. Za ta splošno koristni namen bo mestno županstvo moralo žrtvovati prav znatno vsoto, saj bo ta služba posebej nagrajena kot nadurno delo ter bodo prostovoljni stražniki dobili po 500 lir nagrade na mesec, poleg tega pa še po 20 lir od vsake aretacije na njihovo prijavo.

Dvanajst navodil za ohranitev sadja

Napačno ravnate,:

ako pozna zimska jabolka spravljate prezgodaj. Pozne zimske sorte naj ostanejo na drevju čim dlje. Upoštevati pa je seveda sorte, podnebje, lego, zemljo, večasi tudi vreme;

ako spravljate sadje v deževnem vremenu. V lepem, suhem vremenu spravljeno sadje bo trpežno;

ako trgate zlahtne sorte jabolok in hrušk v neobširni posode. S kako mehko tvarino (lesna volna, suh mah l.č. dr.) znotraj obdane posode obvarujejo sadje obtiskov in raznih poškodb;

ako zlahtne hruške in jabolka pretresate iz posode v posodo. Na ta način se najboljše sadje tako pokvari, da zgubi mnogo svoje vrednosti.

ako sadje spravljate površno: kar je pri rokah, oberete, drugo pa stresete z drevesa. Najboljši plodovi so navadno v vrhu in na zunanji strani drevesa. Tudi te je treba previdno obrabiti s pomočjo lestev in obrabnikov;

ako namizno sadje (jabolka in hruške) takoj izpod drevesa spravite za stalno v sadno shrambo. Sadje treba najprej že pod drevesom razbrati, potem ga pa pustiti par tednov na kupih v kakem zračnem prostoru, da se nekoliko uleži in se pokaže, kar ni za v shrambo (piskavo, nagnilo ali kako drugače pokvarjeno);

ako v sadni shrambi pomešate vse sorte med seboj. Vsaka sorta zase naj bo v shrambi, da imamo hiter pregled čez vse sorte, ko dozorevajo; ako shranjujete sadje v shrambi, ki ni bila prej temeljito pospravljena in očiščena. Vsako leto treba shrambo do čistega osnažiti, police z lugo pomiti, stene prebeliti in nazadnje ves prostor zažvepljati. Vse to je pa opraviti čez poletje ali vsaj zarana jeseni, pri suhem, sončnem vremenu;

ako sadje prešate in pretvarjate v pijačo, namesto da bi ga obrnili za jed. Brez alkoholne pijače bomo laže prebili nego brez hrane;

ako sadje posušite, da ropota kakor orehi. Jabolčni krhki naj bodo toliko suhi, da so precej krhki; hruške in češnje naj bodo še nekoliko volhke, vendar ne toliko, da bi se dal iz njih stisniti sok;

ako sadje za sušenje lupite. Neoplupljeno je za današnje čase bolj primerno, tudi peščiča ni treba izrezovati;

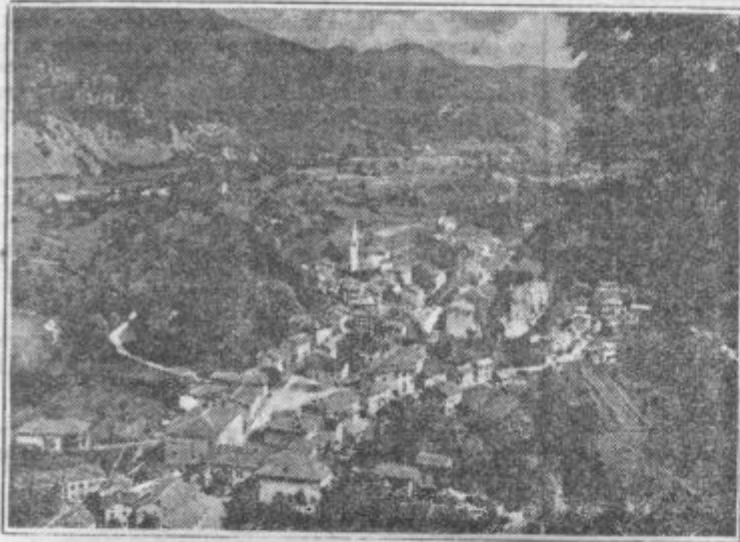
ako sušite samo podnevi, čez noč pa pustite, da se sušilnica ohladi. Na ta način zavirate sušenje in zapravljate kurivo. Sušilnica naj bo dan in noč v obratu, tako pospešujete sušenje in štedite kurivo.

Kakšna je razlika med lubadarjem in zavrtačem? Zalega lubadarja živi in dela škodo med lesom in lubjem. Zavrtač se pa zajeda po rovih bolj ali manj globoko v les. Ako najdete na debelih svojega drevja luknjice, iz katerih pada belo žaganje, je to znamenje, da je na delu zavrtač. Tudi zavrtač najraje napada oslabela drevesa. Odstranite iz sadovnjaka takoj vsa posušena drevesa. Mlajših drevesc pa ne smete nikoli zanamariti, skrbno jih pregledujte in vsako leto jim dobro postrezite!

Odkod so doma naše vrtna rastline? Kdo bi si mislil, da se srčke (dielytra spectabilis), ki jih tako često vidimo po naših kmetijskih vrtičih, prinesli v Evropo iz Kitajske šele pred dobrim stoletjem? Ze pred 350 leti pa nam je dala Kitajska malve (althaea rosea). Iz Japonske smo dobili dojcije, vajgeliije, kerije in še mnoge druge vrste okrasnega grmičja. Iz Mehike so prišli l. 1596. »turški nageljnik« (tagetes), 200 let pozneje cinije, a v začetku 19. stoletja dalje in rdeča lobelija (lobelia fulgens). Iz Južne Amerike (Peru) so prišli kapucinčki (tropaolium) in »vanilija« (heliotropium). Priljubljena spenjavka »parijonkat« je doma v braziljskih pragozdih. Iz Brazilije smo dobili tudi verbene. Petunije pa imajo svojo domovino v Argentini. Mečke (gladiole) so prinesli mornarji iz daljne južne Afrike že v 16. stoletju.

Špinača iz pesnega perja. Pesno perje popari ter potem kuhaj v osoljenem kropu, ocedi in sesekljaj. V kozl napravi iz žlice masti in žlice moke blede prežganje, pridaj drobno zrezane čebule, petršilja in krušne drobtine. Ko zarumeni, pridaj še sesekljano špinačo, zalij z govejo ali krompirjevo juho, pridaj kuhan stlačen krompir, sol in poper ter po možnosti žlico kisle smetane, nakar še malo prevri in postavi na mizo.

Star postati ni umetnost, umetnost je, ob staranju ostati mlad.

Na sprehodih po Tolminskem

Pogled na Sv. Lucijo

Dih tolminstva začutiš že ob Sv. Luciji, kjer je bil poleg prof. Andreja Kraglja rojen dr. Ivo Pregelj, pa potem ob vsej pokrajini »iz Modreje da samega Tolmina in še dalje. Tukaj so romantična tla klasičnih hkov nekdanjih tolminskih tlačanov, puntarjev, galjotov in gospodov. Tukaj so slavne Modreje, ki so bile nekoč središče vsega tega okoliša, potem še Modrejce, Kozmerice, Drobočnik, Log, Som, Bača, Pečine, Ponikve, ki so bile znane po svojih sejnih, Stopnik, kjer so našli železno rudo s 40 % železa, Trebuše in Slap z valjčnim mlinom.

Sv. Lucija, ki je zasidrana ob vznožju Senice, Bučen'ce in Kozmerice na romantičnem jeziku ob stiku Soče in Idrijce, je bila prvotno vas, ki so jo imenovali po visokem mostu čez Sočo »Most«. »Na Mostu«, pozneje Sv. Lucija na Mostu, S. Lucia ad Pontem. V tem prevažnem stikalšču cest, dolin in voda je bila že v davnih časih naselbina, kar izpričujejo predvsem izkopana rimska grobišča. Izkopanine so danes v dunajskem, tržaškem, oglejskem in goriškem muzeju. Zgodovinska tla so tudi na gričku Sv. Mavra, kjer so živeli v 15. stoletju skakači; tukaj so tudi ostanki gradišč.

Čudovita prirodna lepota zajema tudi pokrajino med Sočo in Tolminsko, kjer se je razrasla na terasno oblikovani ravnini med Senico, Jalovnikom, Bučenico in Kozlovim robom ponosna prestolnica lepih Gor — zgodovinski Tolmin. Tolminčani so zelo ponosni na svoj rojstni kraj, na starodavnost svojih domačij in radi govorijo o svojih slavni prednikih. Tolmin se namreč že leta 1065. navaja v zgodovinskih listinah kot »Tulminec«. Dejansko pa je bil ves tolminski okoliš naseljen že v prazgodovinski dobi; v času

rimskega vladstva je zabeležen tukaj »ager Forjulensis«. L. 1077. so postali oglejski patrijarhi tolminski gospodje, sledili so tolminski glavari, potem grofje Goriški, Dornbergi, Brennerji in Coroninji, dokler ni prešla tolminska graščina, kolikor jo je še ostalo, v last rodbine pl. Premerstein in Persogla.

Zanimiva je ljudska razlaga o tem, kako je nastalo ime Tolmin. Star Tolminec mi je o tem razlagal na dolgo in široko. Izvajal je ime od »temec«. Tako je dobil Tolmin svoje ime po gostih,

Tolmin

temnih gozdovih, ki so se pred postankom zgodovinske naselbine zgrinjali tu okoli. Pred slovesom sva še izpraznila kupci na tolminski slavo in čast.

Na hribu nad Tolminom se je dvigal stari tolminski grad »Kozljev rob«. Tukaj je imel svoje bivališče namestnik in poglavar oglejskih patrijarhov, ki je čuval grad, upravljal posestva, bil sodnik in vzdrževalec reda. Leta 1348. je zabobnelo po Tolminskem, zemeljske plasti so se zamajale, močan potres je porušil grad na Kozljevem Robu. Simbol tolminskega gospodstva je danes v razvalinah.

Spodaj ob Tolminku pa je dal zgraditi oglejski patrijarh Raimondo della Torre poseben poletni dvorec (Corte), ki je bil utrjen in je stal na kraju, ki mu še danes pravijo Dvor. Danes ni o njem nobenih sledov. Leta 1313. so prihrumeli v Tolmin vojščaki goriškega grofa Henrika II., ki so zavzeli Dvor, zažgali tolminske domačije ter uveljavili gospodstvo goriških grofov. V Dvoru so bivali navadno čez poletje patrijarhovi povabljeni in gostje, med njimi slavni tvorec »Božanske komedije« — Dante Alighieri, ki je v tolminski prirodni romantiki nadaljeval svoje svetovno pomembno pesniško umetnino. Spomin na Dantejevo bivanje v teh krajih je Dantejeva jama.

Nad izlivom Zalašice v Tolminko je votlina tega imena. Tukaj se je po ljudskem izročilu mudil Dante, snoval in razmišljal o divni prirodi, dočim je noči preživel v zabavni družini plemenitašev in plemenitih gospa na dvoru oglejskih patrijarhov. Predniki tolminskih pastirjev so z naglico in bojzljivo hušknili tod mimo, da ne bi v navalu bujne domišljije uzrli tam ob romantični votlini v dolg škrlatni plašč ovitega pesnika, sedečega na skali. Po ljudskem izročilu je bil Dante tudi gost devinskega grofa Hugona.

Popotnik.

Paradižniki začno pokati, če nastane po daljšem suhem in toplim vremenu deževje. Posebno radi pokajo proti jeseni, ko slede toplim dnevom razmeroma hladne noči. Opaža se, da so sadeži na rastlinah, ki leže na tleh in ki se ne vzpenjajo visoko, bolj zdravi nego na onih, ki so priverzani h kolom. Prve varuje pred preveliko menjavo toplote goste listje in razmeroma enakomerna toplota zemlje, dočim se plodovi na visokih in razmeroma golih rastlinah podnevi močno segrejejo, ponoči in v deževju pa preveč ohladi. Da se ubranimo te nepravilne, skrbimo, da ohranimo rastlinam čim več listov, ki senčijo plodove in jih varujejo, da koža plodov prehitro ne dozori in utrdi, kar povzroča pri večji vlagi pokanje in gnitje. Enake pojave opazujemo pri češnjah, posebno pa pri slivah in grozdju.

Arsène Lupin

Kdo ne pozna Arsèna Lupina? Ko je svoje čase pisatelj Maurice Leblanc v svojem listu »Gilu Blas« pripovedoval o neverjetnih pustolovščinah elegantnega razbojnika, so bankirji s polnimi blagajnami in lepe ženske s pravimi biseri videli slavnega mojstrskega tatu v vsakem mladem možu, ki ga niso čisto dodobra poznali.

Ko je bila Arsenova slava ravno na višku, sem se vozil z nočnim vlakom od nemške meje proti Parizu. Edina moja sopotnika sta bila neki gospod, ki sem ga obsodil zaradi njegovega ogromnega nosu in njegove slabe volje za propadlega branjevca, in pa — velik časopis. »Časopis« je bil ženskega spola, ker sem včasih opazil za njim pšenično zlato lasi in belo čelo. Gospa all gospodična? Spoznal sem jo pozneje.

Kmalu za Namurjem je branjevec nehal nezapudno ogledovati mojo osebo. Naslonil se je spet na blazino in zamrmral: »Nedolžen je, če bi ne imel brazgotine, bi mu vsekakor bil zelo podoben. Toda njegov jezik ni dovolj lep...«

Priklonil sem se mu v zahvalo in se zaničljivo nasmehnil.

Postalo mu je nerodno. »Ste slišali? Oprostite, prosim, ampak neprestano moram misliti na Arsèna Lupina, tega predrznega razbojnika.« Strahoma se je zagrabil za svoj prsi žep.

»Lupin?« sem se nasmehnil. »Ta človek je vendar samo pravljica, izum literature...«

Časopis v kotu je začumel in izza njega se je oglasil zategel »no, no!«

Branjevec je postal nervoznejši. »Če se ta razbojnik imenuje že Arsène Lupin ali kako drugače, to je že prav vseeno. Gotovo je le eno: on na vsak način živi. Kako bi si sicer mogli pojasniti afero z biserno ogrlico grofice Rohanove, ki ji je bila izginila zvečer v družbi, v zelo majhnem krogu izbranih znancev, brez sledu z njenega vratu. Stvar seveda ni prišla v javnost, ker grof Rohan ni hotel dvigniti prahu, toda ime Arsène Lupin se je spet zaslišalo po vseh salonih in buljarjih.«

Jaz sem samo skomignil z rameni. »Če le ni hotel gospod grof s tajnstvenim Lupinom prikriti samo majčkene zavarovalne sleparije?«

Branjevec je zlezel vase, kakor bi ga nasajal na raženj. Lovil je sapo in ves pretresen zapri oči. Časopis v kotu pa se je zganil in izza njega je pogledalo nekaj prav srčkanega. Dekle z Junonino postavo, Afroditino lepoto in očmi kakor Madona. »Arsène Lupin je!« je rekla. »Osebnostem ga spoznala! Doživljam — ah!« Presenečen sem obmolknil, ona pa je potrdila svojo izjavo in očarljivo pokimala z glavo, zložila časopis in se zmagovito nasmehnila.

»Gospoda se prepirata zaradi Arsèna Lupina? Vama pa povem svoj doživljaj. Šlo je za moje dragulje.«

Branjevec je preplašeno vzdihnil in je bil obenem vesel, da je našel nekoga, ki zagovarja njegovo mnenje. Gospodična ga je zviška pogledala, jaz pa sem napeto pričakoval, kaj bo povedala. Bila je prva plesalka pariške Opere in je stanovala v hotelu Riz. Tam se je zgodilo pred dobrim tednom.

»Po neki predstavi sem se zelo izmučena vrnila domov. Hitro sem se slekla in sem takoj zaspala. Nenadoma se zbudim, svetel pramen me zbada v oči. Ob postelji stoji tujev. Vlomilec. Toda ne navadno... čeden. Celo v fraku. Položil mi je roko na ramo. »Samo da bi ne vpilil!« je rekel ljubeznivo. Ne bom vas okradel ali celo ubil. Samo plešite. Pred menoj samim. Navdušeno občudujem namreč vašo umetnost. Smrtno sem se prestrašila, toda on res ni hotel nič drugega. Skril se je za špansko steno, da sem lahko vstala in se oblekla. Plesala sem dobre pol ure, on pa je zelo dobro igral na klavirju minuet. Za slovo mi je spoštljivo poljubil roko in tibo izginil, kakor je bil prišel. Jaz pa sem vrata, preden sem legla, dobro zaklenila. Samo Arsène Lupin je mogel biti, kajti takoj sem opazila, da so izginili vsi moji dragulji...«

Plesalka je za hip prenehala in se nama nasmehnila. Branjevec je zijal kakor riba na suhem.

»Da vam je Arsène Lupin ukradel dragulje?« Obrisal si je potno čelo z robcem.

»Da, dragulje, ki mi jih je bil nekoč podaril neki častilec!« je žalostno prikimala. Nenadoma pa je z zlobnim nasmeškom rekla: »Arsène Lupin pa ni vedno tat. On je predvsem kavalar. Ali si morete misliti moje presenečenje: drugi nad sem dobila majhen zavoj z vsem svojim nakitom. Zraven pa Lupinovo posetnico. Okradel me je, ko sem pred njim plesala. V znak svoje hvalečnosti pa je vse ponarejene dragulje nadomestil s — pravimi!«

Ne morete si misliti, kako dobro je plesalka vse to povedala. Od navdušenja sem tlesnil z rokami. Branjevec pa je pobral svojo prtijago in brez besede zapustil oddelek. Vlak se je bližal Parizu.

Pomagal sem lepi plesalki urediti njeno pisano drobnarijo, vlak je zavozljal na Gare du Nord.

»Ali zdaj verjamate, da je res Arsène Lupin?« se je smehljala, ko sva izstopila.

Napravil sem neprodrljiv obraz. »Kaj ni bila tale vaša povest v malo izpremenjeni obliki nekaj v »Gilu Blas«?«

»Sem si ga tudi na lepem izmislila, ta svoj doživljaj,« je rekla zadovoljno. »Resnično je samo dejstvo, da se je pred dobrim letom gospod Durand, znani poslanec, predznil in mi podaril ogrlico iz ponarejenih biserov.«

»Gospod Durand?« Nisem razumel. »Kaj pa ima ta opraviti s to zgodbo?«

Podala mi je roko.

»Durand je bil vendar najin tovariš v oddelku. Kaj ni prav tak, kakor kak kramar? Tudi danes me je neprestano nadlegoval s svojo vsiljivostjo, dokler niste vi vstopili. Trdno je prepričan o resničnosti Arsèna Lupina. Zato sem si tudi izmislila zgodbo iz hotela Riz. Zdaj bo vse svoje življenje tale »monsieur« Durand preklinjal Arsèna Lupina, ki je razkril njegovo nesramnost s tistimi ponarejenimi biseri. Kazen mora biti!«

Še vedno sem držal malo, dehtečo roko. »Vi torej ne verujete v Arsène Lupina?«

»Bežite no!«

Japonska zgodba iz Amerike

»Mirno stojte in se ne ganite! Tako, in zdaj odprite blagajno! Dobro vem, da imate tam lep kupček denarja. Danes sem bil že tu in sem vse videl. V banko niste mogli odnesti denarja, ker je sobota, v soboto je banka zaprta.«

Avtomatična pištola je merila na Asakija. Mali Japonec Asaki se je spomnil, da je videl danes tega nepridiprava, kako je obležoval njegovo trgovino. Ravno je hotel zapreti in oditi, ko ga je razbojnik prisilil, da se vrne. Zdad sta bila v mali pisarni zadaj za prodajalno.

»Motite se, v blagajni nimam denarja,« je rekel Japonec s tujim naglasom.

»Odprite blagajno!« je velel razbojnik. Asaki je zmignil z rameni, stopil k blagajni ter jo odprl.

»Prepričajte se! Našli boste samo sedemnajst dolarjev. Lahko jih vzamete in odidete,« je dejal. Razbojnik je stopil, ne da bi povsili orožje, k blagajni, kjer je res našel samo sedemnajst dolarjev.

»Sedemnajst kozlov!« je zagodrnjal. »Ne delajte se norca, natanko vem, da ste danes napravili dve dobri kupčiji. Torej hitro — kam ste skrili denar? Ne ljubi se mi, da bi se z vami dolgo mudil.« Njegov prst je svarilno legel na revolverjevo sprožilo.

»Povedal sem — vam — po pravici — tu nimam več denarja, ne lažem,« je rekel Asaki.

»Kje ga potem imate?« Mož je položil cev revolverja Japoncu na srce.

Asaki je prebledel. »V svoji blagajni — doma, moja hčerka J — Junsu ga je odnesla,« je komaj izgovoril.

Nastopila je kratka tišina.

»Dobro, telefonirajte ji!« je dejal mož. »Tako naj ga prinese. Izmislite si kaj — postavimo — da se vam je ponudila ugodna kupčija in govorite samo angleško. Če bom slišal le eno samo japonsko besedo — bo z vami konec.« Asaki se je malo obotavljalo, toda samo za trenutek. Počas je stopil k pisalni mizi, zavrtel številko telefona — nekaj časa poslušal — in je dobil zvezo. »Halo, tu Asaki, prosim, pokličite mojo hčerko!«

Preteklo je nekaj minut.

»Halo, si ti, Junsu? Pri telefonu tvoj oče — sem še v trgovini; tu čaka neki gospod, ki mu moram izplačati dva tisoč dolarjev, ki si jih odnesla domov — rad bi od njega nekaj kupil. Prinesi mi ta denar — Junsu — takoj!«

»To zadostuje — obesite slušalko!«

Razbojnik se je zadovoljno namrdnil. V Japončevem pogovoru ni bilo nobene nevarne besede. Pogovor ni mogel vzbuditi prav nobenega suma. Zadovoljen je bil, da se je bil spomnil na telefon. Ta žolti možakar ni poskusil niti z besedico, da bi kaj izdal.

»Koliko časa bo trajalo, preden pride?«

»Morda pol ure,« je odgovoril Asaki. Razbojnik je mirno sedel in neprestano meril na Asakija. Ta ga je mirno opazoval. Zdelo se je, da se je sprijaznil z usodo. Kako je miren, si je mislil razbojnik. Čudna pasma. Američan bi v takšni situaciji sedel ves razburjen in se tresel. Premišljal je, kaj naj stori potem, ko bo dobil denar. Zapri ju bo v trgovino. In potem bo kar lepo izginil, avto ga čaka nekodlo hiš dalje. Preden bo Asaki mogel javiti razbojništvo policiji, kje bo že on!

Najmanjše nerodnosti ne sme storiti; presneto bi bilo neprijetno, ko bi ga ujeli, to je že tretje razbojništvo, že tretjič meri na svojo žrtev z revolverjem. Tla so že precej vroča.

Zdaj je postal neraven; komaj je že čakal, da bi deklica prišla. Nekdo je stopil v trgovino. Vendar že, si je mislil.

Zdravilno puščanje krvi

Puščanje krvi v srednjem veku niso opravljali v prvi vrsti zdravniki, temveč ranoceelniki in brivci, ki so stali na socialni lestvi zelo nizko. Tem so vsakovrstne kirurške posežke sploh radi prepuščali. Ne smemo si pa misliti, da je bilo puščanje krvi preprosta zadeva, ki jo je lahko opravljal vsak rokodelc. Za določene bolezni niso smeli puščati krvi niti v vsakem letnem času. Posebni koledarji so beležili dneve, ko je bilo pričakovati najboljšega uspeha. Tudi izbira dovodnice, iz katere so puščali kri, je odločala o uspehu. Število bolezni, ki so jih hoteli ozdraviti s tem posežkom, pa je bilo neskončno. Stari doktorji so pač menili, da nastajajo bolezni zavoljo »slabih sokov« v krvi in da je treba te soke odstraniti.

Danes nimamo nobenih posebnih koledarjev za puščanje krvi in seznam bolezni, za katere moderni zdravniki smatra, da jim utegne puščanje pomagati, se je zelo, zelo zmanjšal. Tudi ne uporabljajo noža, da odpre žilo, temveč votlo iglo brizgalke, tako da pacient pri operaciji skoraj ne občuti bolečine.

Nadalje vemo, da nimajo »slabi sok« pri stvari nobene besede. Kvečjemu v primeru zastrupitve z ogljikovim oksidom ali v primeru nekaterih drugih zastrupitev, za katere smatra moderni zdravniki, da je puščanje krvi včasih učinkovito, bi lahko govorili o »slabih sokih«. V teh primerih se namreč odvzame telesu nekaj krvnega rdečila, ki je nasičeno z ogljikovim oksidom. Seveda pa zahtevajo kliniki, da se mora ta odstranjena kri takoj nadomestiti s krvno transfuzijo.

Izkušnje z modernim puščanjem krvi nam pra-

Toda namesto pričakovane deklice sta stopila v pisarno dva oborožena policista, mereča z revolverjem na razbojnika. Presenečen je ta planil kvišku in ustrelil iz strahu — strel ni pogodil, in preden je mogel v drugo ustreliti, ga je policistov strel že pogodil v zapestje.

Revolver mu je padel na tla. Asaki ga je pobral. Čez nekaj sekund je bil razbojnik vklenjen.

»Gospod Asaki, čestitam vam, zelo premeteno ste ravnali,« je dejal eden izmed policistov. »Toda povejte mi, kako ste izdali svoji hčerki, da ste v nevarnosti? Saj ste vendar telefonirali vpričo tega moža?«

Asaki se je nasmehnil. »Nekoliko hitreje sem mislil kakor on. Verjel mi je, da je moji hčerki ime Junsu. In ko mi je ukazal telefonirati, je mislil, da jo kličem po njenem imenu.«

»Ali ji ni ime Junsu?« je vprašal policist.

»Asaki se je skromno zasmehal. »Ne,« je rekel tiho. »Junsu se pravi v moji materinščini: Pokličite policijo!«

vijo, da ima svoj največji pomen v primeru določenih motenj v krvnem obtoku. V nekaterih primerih utegne bolniku rešiti morda celo življenje. Vsekako se je v tem področju obneslo, tako da sodobni zdravniki ne gledajo prezirljivo na to srednjeveško metodo. V določenih okoliščinah utegne postati celo zelo nujno. Pri obolenju obisti se puščanje krvi omejuje na strogo začetna bolezenska stanja. Tudi visoki krvni pritisk obravnava moderen klinični rad s puščanjem, pri tem pa seveda dobro ve, da se visoki pritisk ne znižuje tako, kakor se znižuje pritisk v avtomobilskem obroču, če izpustimo iz njega zrak. Toda bolnik se po operaciji počuti olajšanega, pritisk v glavi pojenja, napadi omedlevice se ublažijo, in to je za trenutek dobro. Bolnik pa si mora biti istočasno svest, da puščanje krvi samo na sebi ne prinaša končnega zdravja. V primeru pljučnice, ko srce pod nekimi pogoji odpove, utegne puščanje krvi bolniku isto tako rešiti življenje.

Poznamo še nekatere druge bolezni, pri katerih uporabljajo včasih puščanje krvi, vidimo pa že iz teh redkih primerov, da se moderni zdravniki opira pri tem na popolnoma drugačne postavke nego sredeveška medicina. Najvažnejši učinek puščanja je ta, da razbremenjuje krvni obtok in odpravlja zastoj krvi v teh ali drugih organih. Kadar preti pljučna vodenica, se s krvjo odstrani tudi tkivna voda v krvi. Običajno odvzame zdravnik bolniku 300 do 500 kubnih centimetrov krvi. Proslule pijavke, ki so v stari in ljudski medicini imele tolikšno ulogo, uporabljajo dandanes bolj poredko v primeru lokalnih krvnih navalov in zastojev, n. pr. v primeru vnetja dovodnic.

»Sem si tudi mislil. Sicer bi si ne bili mogli izmisliti te storijske.«

Ostro sem ji pogledal v njene prešerno se smejoče oči.

»Zakaj ne?« je osupnila.

»Zato da ne! — Arsène Lupin — sem jaz!« Preplašen krič se je iztrgal iz njenega začudenega obraza. Zato se mi je zdelo najpametnejše, da sem poiskal svoj avto in se pogreznil v velikem Parizu.

R. L.

Bratranca

Milan je bil s svojimi starši in bratom vsake počitnice na stričevi pristavi. Tako so prišli tudi tisto leto. Na postaji jih je čakal z vozom hlapec Martinek. Z Milanom sta postala kmalu dobra prijatelja. Neke nedelje popoldne, ko so se vsi domači odšli kopat, sta se na klopi pred hišico, ki je stala pri gospodarskih poslopih in v kateri je Martinek bival, sedel pogovarjala o vsakdanjih rečeh. Milan je zvedel, da konj Miško, ki ga je on tolikanj občudoval, ne more videti ženske z belo ruto na glavi. Zdelo se mu je skoraj neverjetno in ko je premišljeval o tem, mu je šlo na smeh. »Pa vendar mora biti tako,« si je mislil, »ker Martinek vedno govori resnico.«

Zmračilo se je, z Martinkom sta stopila v hišico. Za njima je hitel pes Perun. Ko so prišli v izbo, je jel stikati po kotih in vleči sapo nase. pri tem pa je mahal z dolgim košatim repom. Martinek je odložil klobuk in porinil trinožni stolček pod posteljo. Nato je odprl starinsko skrinjo in segel z roko v perilo. Milan se je naslonil na zid ob oknu in radovedno čakal, kaj bo. Dolgo je brskal Martinek, končno pa je privlekel na dan drobne, svetle orglice. Sedel je na posteljo in jih položil med ustnice. Perun se je zleknil k njegovim nogam in nagnil glavo na šap! Po sobi je zaplula nežna melodija, polna bridkih spominov in bolesti, tihga zadovoljstva in skromne sreče. Milan je zamaknjen poslušal in gledal Martinkov bolesten izraz, ki je bolj in bolj tonil v temo.

Zunaj se je zgrinjala noč. Vse je izginilo v njo, le glasovi še mehkejši in bolj mili kakor dotlej so trepetali med stenami in stenska ura je enakomerno tiktakala naprej. Takrat, ko je skozi okno posvetila luna, je Martinek prenehal in slišno položil orgelce na klop. Luna se je vzpela višje. Milan ga je spet zazrl. Sedel je še vedno na postelji nagnjen naprej, glavo je imel med dlanni, s komolci se je opiral na kolena. Milanu se je v polmraku zdela Martinkova leva roka nekam čudna. Nagnil se je in napol oči. Ni se varal: Martinku so manjkali trije prsti. Zasmilil se mu je revež in še bolj ga je vzljubil. Sočutno je dahnil: »Martinek, kaj pa je? Ste žalostni?«

»Ne,« je dvignil Martinek glavo, »le utrujen sem. Večerjal nočaj ne bom, nisem lačen. Jutri moram zgodaj vstati, zato bo bolje, če prej ležem.«

Perun se je zbudil, vstal in se zehajoč pretegnil. Milan je zaželel Martinku lahko noč in je odšel.

Drugi dan popoldne je ropotal koleselj po prašni cesti. Martinek in Milan sta se peljala v bližnjo vas, da pogledata seno, ki ga je stric nameraval kupiti od neke kmetice. Miško je vihral skozi sončno pokrajino. Čas so bili med polji, čas v gozdu. Pa so se jima pred očmi razgrnile nove lepote in Milan je užival gledaje zlatorumeno klasje, ki je valovalo v lahmem vetru in se približalo k tlom. Ko so zgrmeli čez kameniti mostič, se je jela cesta polagoma dvigati. Pripogibaje glavo je Miško blizu poldneva prikrevsal v vas. Pri kapelici v hladu pod košato lipo je Martinek skočil z voza in naročil Milanu, naj pazi na Miška, dokler se on ne vrne. Nato je odšel. Milan je pokal z bičem in ogledoval sohe. Miško je stegnil vrat in jel muliti travo. Blagodejni vetrček je ponehal in v senco je silila neprijetna sopara. Milanu je bilo čakanja dovolj. Ni vedel, kaj bi počel. Ozrl se je na sončno uro, da si prežene nejevoljo. Senca je počasi lezla naprej in ko je prišla na poldne, se je Martinek vrnil z vrečo sena, skočil na voz in pognal. Po cesti se je prašilo, vas je ostala zadaj. Srebrni glas

majhnega zvončka, ki se je zibal v kapelici in oznanjal ljudem poldne, se je izgubil v vetru, ki je znova zavel. Martinek je počil z bičem, da bi ga slišal za ovinkom nasproti prihajajoči voznik. A voznika ni bilo in zato se je Milan tembolj začudil, ko je Martinek nategovaje vajeti plaho kričnil. Pogledal je v daljo in uzri med polji belo ruto, ki se je naglo pomikala k cesti. Na cesto je stopilo dekle — tedaj je Miško divje zakrzal, se vzpel na zadnji nogi in se vrge naprej. Zdirjal je po cesti, koleselj je odletaval na levo in desno. Martinek je zakričal v oglušujoč ropot: »Primi!« Milan je v smrtnem strahu segel po vajetih in jih krčevito zgrabil. Nategnila sta, da ju je kar dvignilo s sedeža. Uprla sta se v desko, da je zahreščala, vajeti so se utrgale in Milan je omahnil. Kolesa voza so se približala občestnemu jarku in udano je Milan zamislil z mislijo: sedaj bo konec. Čakal je in čakal, voz je ropotal venomer naprej. Pa je spet odprl oči in pogled na vihrajočo pošast, ki so se ji z gobca trgale zelene pene, mu je bil nova muka. Ozri se je nazaj: tam se je za oblaki prahu, za tihim gajem svetila vasica, vsa v soncu. Tam je bila brezskrbnost. Zaskelilo ga je in razjokal bi se bil, a takrat je nekaj dvignilo voz in ga spodneslo. Milana je vrglo s sedeža, stemnilo se mu je in obležal je v občestnem jarku.

Spet se je zavedel. Skobacal se je iz jarka in plaho pogledal naokrog. Zazri je Martinka, ki se je pobiral v koruzi in se boječe oziral po njem. Milan je premagal bolečino na glavi in je smeje se zaklical: »Martinek, meni ni nič!«

»Hudo me boli v trebuhu, pa bo že jenjalo,« je dejal Martinek in stopil k prevaljenemu vozu. Izpregel je hropečega Miška in mu pomagal na noge. Tedaj se je med polji približal kmet: »Ja Martinek, kje pa vidva vozita?«

»Ah stric, vse vam povem, le voz nama pomagajte spraviti na cesto!« je prosil Martinek.

Kmet je slekel suknič in ga vrgel v travo. Z Martinkom sta se razkoračila, se uprla v voz in s vsemi močmi dvignila. Deske so zahreščale, v

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Nadevan krompir. Potrebujete 6 precej velikih krompirjev, četrt kilograma mesa ali mesnih ostankov ali malo gob, 2 dkg masti, žlico sesekljane čebule, peteršilj, poper, muškati (in po možnosti žlico parmezana). Krompir skuham na pol, ga olupim, prerežem čez polovico in vsako polovico previdno izdolbem. Posebej napravim nadev: na masti prepražim čebulo, zmleto meso in peteršilj in začini s poprom, muškatom in parmezanom. Lahko umešam še malo pretlačene krompirja, ki sem ga izdolbil. Vse dobro premešam in napolnim izdolbene polovice, ki jih položim v pomazano pekačo, na vsako polovico dam malenkost masla in pečem v neprevročni pečici 20 minut. Ako nimam mesa, ga nadomestim s poparjenimi sesekanimi suhim gobicami.

Kunec v paradiznikovi omaki. Na koščke zrezane mladega kunca prepražim na masti s čebulo, da lepo zarumeni. Posebej napravim omako iz paradiznika ali iz treh žlic paradiznikove meze, čimže, kadulje in peteršilja, zalijem po možnosti s kozarčkom vina in malo vode ter pridam še sesekljano jetra. To omako polijem po kunču in dušim pokrito do mehkega.

Pečena jabolčna kaša. Četrta litra kaše popariš z vrelo vodo ter jo nato poplakneš z mrzlo. Daj kašo v kozo, polj jo z zavretim mlekom, pridaj ji za oreh masla, sol in žlico sladkorja, pomešaj ter daj v pečico za četrta ure. Potem položi v kašo olupljena, na krljice zrezana jabolka, košček poleg koščka, nastrgaj po vrhu malo masla in parmezana, če ga še imaš in daj nazaj v pečico, da se peče še približno pol ure. Premešaj ter postavi na mizo, potreseno po možnosti s cimetom in sladkorjem.

Koristni nasveti

Marmelada brez sladkorja se dela tako kakor marmelada sploh. Razlika je samo ta, da moramo marmelado, ki ji ne dodamo nič sladkorja, dalje časa vkuhavati, da se močno zgosti. Čim slajše je sadje, tem boljša je tudi marmelada, čeprav je brez sladkorja. Zato pa je za marmelado sposobno le močno zrelo sadje (češnje, ko venajo pri peclju), ker le v takem sadju se sladkor razvije do popolnosti.

Rane hruske obrabimo par dni pred popolnim dozorevanjem, in sicer ob jutrih, ko se posuši rosa ali po sončnem zahodu. Ob vročih dnevih nabrano in pregreto sadje se rado hitro pokvari.

kolesju je zavililo. Voz je stal spet na vseh štirih kolesih. Se nekajkrat je udarila veriga ob oje in izrinila sta ga na cesto. Martinek je prišel po Miška, ki ga je Milan tačas držal za uzdo, ga vedel k vozu in ga zapregel. Ko je bilo končano, je povzel: »Veste, stric, tako je bilo: med polji je šlo dekle z beo ruto in kar pomnim, mi je Miško še vselej nagajal, kadar je videl kaj takega. Tudi danes. Zdivjal je in moje prizadevanje, da ga ustavim, je bilo zaman. Velel sem Milanu, naj prime za vajeti še on. Vlekla sva, stare so in so se utrgale. V divjem diru smo se bližali mostu. Skočiti z voza je bilo nemogoče. Vedel sem, da nas v tistem kamenju čaka smrt — vseeno je, par trenutkov prej ali slej — nagnil sem se čez voz in tresnil z bičevnikom po Mišku. Zabolelo ga je in planil je v polje...«

»Da, da,« je priklimal kmet, »naši Lizi bom povedal, kaj vse bi lahko prizadela njena bela ruta. Pisano si kupi!« sem ji svetoval, ko je šla s prihranki v trg pa me trma spet ni ubogala!« »Hvala vam, stric za pomoč!« mu je Martinek krepko stisnil roko »in doma pozdravite!«

»Bom! Pa srečno!« je odvrnil kmet, privzdignil suknjč s tal in odšel po poljski stezi. Voz se je premaknil s kraja usode. Martinek in Milan sta šla vsak po drugi strani ceste, na vozu so ropotale deščice strtega blatnika. Pozno popoldne so bili doma. Martinek je še izpregel, potem pa je podal Milanu hladno roko in mu začel lahko noč. Odšel je opotekajoč se čez dvorišče v hišico in zapri vrata za seboj. Milan je začudeno gledal za njim...

Drugi dan Martinka ni bilo na izpregled in ko je zvečer Milan povprašal pri deklah, kaj je z njim, je izvedel, da že ves dan leži hudo bolan in da je zdravnik, ki je bil popoldne pri njem, prepovedal prihajati v hišo vsem domačim razen dekli, ki mu bo stregla.

Pusto je bilo Milanu brez Martinka, nič ga ni moglo prav razveseliti. Avgust je hitel h koncu, Milan ni gledal koledarja in ko mu je oče neko popoldne dejal, naj se pripravi, ker se zvečer odpeljejo, je molče priklimal.

Gospodinja pripravlja za zimo

Skrben gospodar in rejec se poleti, ko je vsega v izobilju, pripravlja na zimo. Od viška, ki mu ga dajeta vrt in livada, množi zalogo za zimsko krmljenje živali. Prav tako lahko izkoristimo poletje in jesen tudi gospodinje, ki nam je naložena skrb za prehrano svojcev. Če smo poleti pridno obdelovale gredice, jih poleti okopavale, čistile in zatirale plevel, tedaj smo imele vse poletje dovolj zelenjave in jeseni se lahko prav zelo veselimo uspeha svojega dela. Vendar ne smemo držati rok križem, nego se moramo potruditi, da bomo lahko zadovoljne tudi pozimi. V izložbah trgovin še vidimo mikavne zavitke s slikami in vabljivimi napisi. V njih so razne zelenjadne mešanice za juho in polivke. Pogled na te zbirke nam kaže, kako zelo je napredovala skrb za zdravo in zadovoljivo zimsko prehrano. Raznovrstne zelenjadne zimske mešanice omogočajo, da lahko tudi pozimi pripravljamo zdravo hrano in skrbimo za pestrost v prehrani, kar je prav zelo važno. Le žal, da so že na pogled mikavne mešanice v ličnih kartonih drage in manj dosegljive, zlasti materam obsežnejših družin, ki morajo kuhati za mnogo težavno nasitljivih želočkov. V takih družinah bi porabile gospodinje tudi pri najboljšem poznavanju kuharske umetnosti vse preveč zavitkov in s tem povzročile mnogo previsoke izdatke. Ker pa smo vedno pripravljene, da se učimo in izpopolnjujemo gospodinjstvo, ne bomo kupovale dragih zelenjadnih mešanic v trgovini, marveč bomo iznajdljivo živilsko industrijo le

posnemale in bomo mešanice pripravljale same. Vsak dan preglejmo svoj zelenjadni vrt in včasih pohitimo tudi na trg. Mlado zelenjavo, ki je ne bomo potrebovale za dom, pobesimo. Kadar opazimo na trgu zdrave gomolje, ki jih morda na vrtu nimamo v zadostni meri, jih nabavimo, in vse uporabimo za pripravljanje zelenjadnih mešanic za zimsko kuho. Vse uporabimo v to svrhu od korenja, peteršilja — gomolja in zelenja — do kolerabice, cvetače, zelene in paradiznika. Da, tudi paradiznik sušimo, zrezanega na tenke rezine, saj je zlasti za juhe uporabnejši, pa tudi za zelenjadne mešanice je primernejši.

Poučevanje, kako sestavljamo zelenjadne mešanice, bi bilo odveč, saj je tega polno po časopisu in strokovnih knjigah, da se lahko gospodinja o vsem temeljito pouči. Važno je le, da se pripravljamo zelenjavi za zimo lotimo. Vsak dan narežemo za desko zelenjavi in jo sušimo. Danes sušimo gomolje, jutri zelenjad, režeemo stalno paradiznike, shranjujemo že posušeno in delamo prostor za novo sušenje. Dnevno odbiramo in vsak dan režeemo, in sicer čim bolj na drobno in na tenko rezine. Predvsem pri tem ne bodimo nepotrpežljive, kajti čim bolj drobno režeemo, tem laže in uspešneje sušimo, hitreje množimo svoje mešanice in pozimi se nam bo manj kvarilo.

Gospodinje zanima, ali naj sušimo v pečici ali na soncu ali v senci, morda tudi na elektriko v posebnih sušilnicah. Ravnamo tako, kakor je priročneje in ceneje. Dokler imamo tople dni in kolikor jih še imamo, sušimo na soncu; zelenjad, ki naj ohrani barvo in naj se ne posuši preveč, pa v senci, po možnosti na preprihu. Dobre uspehe imamo s sušenjem na podstrešju, kjer bomo lahko nadaljevale še v kasno jesen in ob deževnih dneh. Izkoristiti moramo tudi drago kurjavo in sušimo na ali v štedilniku med kuho, ko že itak kurimo. Zelo primerno je, če s takim sušenjem pospešujemo sušenje na zraku v senci. Nedvomno je sušenje v električnih sušilnicah prav zelo praktično, vendar združeno s stroški. Izbrale bomo rajši načine, ki nam stroškov ne povzročajo.

Sušeno zelenjad zlahka hranimo. Iz raznih tkanin — seveda je platno najbolje — sešijemo vrečke in vanje spravimo posušeno zelenjad, ki jo hranimo obešeno na zračnem prostoru. Tudi ponošene oblike so uporabljive. Primerno ukrojimo po dve večji ali manjši krpici in jih sešijemo na treh straneh. Tako dobimo vrečko, ki je uporabljiva v poljubni velikosti.

Sedaj bodimo skrbne in marljive, da bo zimska prehrana družine lažja. Vsak dan ko pripravljamo zelenjad za prikuho, narežimo nekaj več, da bomo tudi sušile. — Vsak dan preglejmo vrt in narežimo nekaj mlade zelenjadi. Ifo je vsega dovolj, ne zamudimo nobene prilike.

Nabrane plodove hranimo v hladnih prostorih, najbolje v čistih kletih, kjer ostane sadje dalj časa sveže in le polagoma dozoreva. Sadje obrabimo postopoma, ne vsega naenkrat, saj na nobenem drevesu ne dozori vse sadje hkrati.

Motovilec je v zimskih mesecih najbolj zdrava solata. Ko mineta glavna solata in endivija, mora biti goden motovilec. Prvo setev izvršimo že konec julija, potem pa vsakih 14 dni do septembra. V ugodni jeseni ga posejemo lahko še v začetku oktobra. Zgodaj sejan in jeseni močno razrastle motovilec začne namreč kmalu spomladati, že v marcu siliti v seme, zato je neokusen in trd. Motovilec sejemo navadno na široko, setev pa pokrijemo, posebno v poletnih toplih mesecih, s slamo ali kako drugo stvarjo. Na zasenčenih gredah hitreje in lepše kali. Z 10 grammi semen posejemo 6—8 m² prostora. Prav priporočljivo je, bodisi za pletev, kakor tudi pozneje za naberanje, če sejemo seme v vrste po 8—10 cm vsak-sedi. Posebno lepo raste na gredah, ki smo jih pognojili z nitrofoskatom. Za 10 m² zadostuje 10—12 kg tega gnojila. Najboljši je velikolistni holandski in temnozeleni širokolistni motovilec.

Drug za drugim so stopali ob hišah, Milan je bil poslednji. Pod okencem Martinkove izbe je obstal in tiho poklical. Martinek ga ni slišal. Ležal je obrnjen v steno in globoko hropel. Pred posteljo je sedel Perun in gledal stensko uro, ki je motila spečega Martinka. »Zbogom!« je kričnil Milan intenje mu je zadušilo besedo. Pohitel je skozi vas. Tik pred postajo je došel svojce. »Kje si bil tako dolgo?« je vprašal oče, in kako blatne čevlje imaš!« je pristavil brat. Milan je hotel odgovoriti, pa se je rajši ugriznil v ustnico.

Vlak se je premaknil v noč. Milan je sedel potrt, pritiskal je čelo na mrzlo šipo. Upiral je oči pod hriček, kjer je med drevjem stala hišica. Toda v nje oknu ni bilo luči in zato je Milana tembolj zasklelo pri srcu. Mislil je le na Martinka, ki leži na smrt bolan in ne ve, da je on odšel. Hiše so medlele zavite v tenko meglo, vas je ginila v dalji...

Sredi zime, ki je bila tisto leto posebno huda, je Milan izvedel, da je Martinek okreval. Kaj se je zgodilo pozneje, mu je ostalo neznan. Z veseljem se je peljal na počitnice. Na postaji jih ni čakal nihče, doma pa jim je teta vsa zbegana povedala da so v trgu pravkar pokopali hlapca Martinka. »Rano je imel na nogi, prisadila se mu je. Nič ni povedal. Ko smo spoznali, kaj je, ga je mlinar odpeljal v trg, toda...« Več Milan ni slišal. Odhittel je v sobo, se vrgel na posteljo, na kateri je vsako leto spal, in zajedal ob bolesti. Zakaj je ugrabila usoda ravno tistega, ki sem ga imel tako rad — je pomišljal in jok ga je znova dušil.

Tiste dni je bil Milan zelo potrt. Taval je po travnikih, ali pa je presedel po več ur ob potoku in topo buljil v vodo. Koncem drugega tedna se je odpravil na Martinkov grob. Pokopališče mu je bilo tuje in zato je dolgo iskal, preden je našel pravo gomilo. Bila je v kotu pod veliko cipreso; po drobno zrahljani zemlji je ležalo več novonasaženih cvetic, ob mejo prislonežene grablje pa so pričale, da se človek, ki je grob uredil, še vrne. Milan je pokleknil v travo. Dolgo je molil zanj. Sonce je ležlo na zapad in Milana je objela hlad-

na senca bližnjega spomenika. Tedaj so ga zdramili koraki onstran meje. Zdrznil se je. V listju je zašumelo, veje so se razmaknile in skozi grmičje se je preril človek s kangio vode. Milanu je zastala sapa in omamljen je omahnil v travo. Ko se je spet zavedel, je boječe dvignil glavo. »Kaj se me bojiš, saj sva bila lani dobra prijatelja!« je šepetal Martinek.

»Joj,« se je odmaknil Milan, ko je človek stegnil proti njemu roko. Ni se ga dotaknil, le vstal je, nagnil kanglo nad grob in prepričeval Milana: »Nikar se me ne boj, vse ti povem.«

Tiho je zašumela voda, ciprese so se prigibale v vetru, ki je vel čez poljano in raznašal diš smrti. Martinek je spregovoril: »Po dolgoletni boleznii sem bil zelo slab, zato so me dali za pomagata v mlin. Od tedaj je bil pri vas za hlapca moj bratranec. Martinek mu je bilo ime, kakor meni, in ker sem ga imel rad, sem prosil, da so ga vzeli v službo...«

Kakor voda, ki je v debelem curku iztekla iz kangle, je izginil Milanov strah. Dasi vesel, da vidi Martinka živega pred seboj, je bil vendar hkrati tudi žalosten. Stopil je k Martinku in ga prijel za rokav: »Zakaj ste odšli od strica?« Martinek ga je postrani pogledal, takoj mu pa vendar ni hotel povedati:

»Tako je bilo,« je začel, »mlajši brat je moral k vojakom. Lani so bili oče še trdni, zima pa jih je skrhalo. Čutili so, da ne morejo več in so me poklicali domov. Od pomladi sem delal na domačiji, danes pa spet lahko grem. Braj je prišel od vojakov in jaz se vračam k vam.« Milan ni vedel, kaj bi. Neizmerna je bila njegova sreča. Prijel je Martinkovo roko in se nastopil nanj. Potlej sta še dolgo molila gledajoč grob. Iz zemlje je puhtela vlaga, cvetlice so se oživljene dvigale, na listih so se lesketale kapljice v zadnjih žarkih večernega sonca...

Lep je bil tisti večer Spet sta sedela na klopi pred hišico, za hlevom je šumil potoček. V vonj, ki se je s cvetnih poljan širil v vas, se je prelivala mila melodija.

Martinek je igral na orglice.

Dušan V.

Za zdravje in srečo naše mladine

Zaklad vsake družine in veselje staršev so zdravi in prav vzgojeni otroci. Otrok ni stroj, ampak živo bitje, ki ima dušo in telo. Za oboje pa mora sorazmerno poskrbeti vzgoja, kajti v zdravem in šlem telesu je tudi duša vesela in delavna. Po temeljno resnico je poznal že poganski vzgojitelj Juvenal, ko je terjal od vzgoje zdravo dušo v zdravem telesu.

Kako pa vzgajamo telesno zdrave otroke?

Zdravstveno pravilno vzgajamo otroke, če vežbamo in utrjujemo vse organske dele telesa. Z besedo utrjevanje ne menimo nekega izumetničenega načina. Telesa namreč ne utrdimo, če ga n. pr. enostransko navadimo na mraz, temveč tako, da navadimo telo primerno odgovarjati na vse druge dražljaje, ki jim je izpostavljen človek. Izkušnja nas uči, kateri dražljaji so to in kdaj so primerno jaki. Pri utrjevanju puščamo delovati te dražljaje na otroka ali pa jih v pravilni meri umetno povzročamo, kar pa je gotovo že precej težje.

Velike važnosti pa je zlasti utrjevanje gibal. Mišičje tvori namreč dobršen del celokupne telesne teže. Mišice pa moramo vežbati, sicer zakrnijo. — Zdravju ne gode samo notranji izločki mirujočih mišic. Zato že tudi otrok potrebuje za svoj pravičen razvoj dejavnih mišic. Zaradi tega so telesne vaje v pravilni meri, in to celo v obilni meri za zdrav razvoj potrebne. Seveda pretiravanje škodljivo, a še vedno ne toliko kot stalno telesno mirovanje. Za pravičen razvoj okostja so potrebni ponavljajoči se tegi in obremenitve posameznih kosti. Tudi za duševni, umski razvoj in zlasti za razvoj veselega srca je potrebna dejavnost mišic, kajti k delu ne sil samo vesele, temveč tudi delo ustvarja prijetna čustva.

Zato priporočamo izdatno razgibanje mišic za otroke vsake starosti, počenši s trimesečnim dojenčkom. Saj vemo, koliko veselja nam pripravljata telovadba malčkov-dojenčkov, čeprav obstoja le v nekaj prav enostavnih vajah, ki pa vendar utrjujejo in krepijo posamezne mišične skupine. Te vaje pozna vsaka dobra mati. Omenim na primer samo »kravce pasti« — vajo, ki krepi hrbtne mišice. Vendar je telovadba le takrat res smotrna, ako otroci radi in z zadovoljstvom telovadijo. Če se včasih otroci pri tej telovadbi malo poškodujejo ali preutrudijo, nič ne de, ker tudi to je za pravičen razvoj smotrno in kot priprava na zahteve poznejšega življenja potrebno. Poleg telovadbe so blagodejni sprehodi in izleti, a tudi ti morajo biti otroku zaželeni in zanj mikavni. Ne smemo pozabiti, da premore otroško srce v razmerju s srcem odraslega večjo dejavnost. — Otroško srce ima namreč v razmerju do majhne-

ga telesa večjo mišično gmoto, kakor pa srce odraslega človeka. Zato lahko otrok ves dan skače in leta, pa se ne utruji. Otrok se na sprehodu ne utruji zaradi napora mišic, temveč zaradi enoličnosti in dolgočasja. Zato otroku niso vseč enolični sprehodi v družbi odraslih, če teh sprehodov ne poživlja in razgiba n. pr. petje, igre, korakanje in podobno.

Kožo utrjujemo s tem, da puščamo otroka pri vsaki toplini na prosto in četudi je mraz občuten. Skrbeti moramo le za obilno gibanje in razvedrilo. Tudi zimski šport vsake vrste je za otroka mikaven ter priporočljiv. Blagodejno vpliva na kožo umivanje z mrzlo vodo, pri čemer se je pa ogibati pretiravanja. Smotrne so zračne kopeli. Otroci naj ne bodo nikdar pretoplo odeti.

Podobna načela veljajo za utrjevanje dihal. Otroka navajajmo vdihavati mrzel in nato tople zrak s tem, da ga tudi v mrazu — seveda primerno oblečenega — puščamo iz tople sobe na zrak. Povsem zmotno je prekomerno oblačenje otrok. V tem pogledu matere mnogo grešijo. — Mrzel zrak navadno ne škoduje, samo da je čist. Že malčki v starosti 3—4 mesecny zelo dobro prenašajo vdihavanje mrzlega zraka, če so dobro odeti, tako da imajo tople noge, kadar jih vzamemo iz poveljev ali slečemo. Nahod ali kašelj še nista razloga za zapiranje otrok v zatohle prostore! Res je, da so nekateri nebogljenčki bolj sprejemljivi za boleznin in občutljivejši, a tudi to stanje lahko s pametnim utrjevanjem zboljšamo.

Pri utrjevanju prebavil se čisto prav mnogo greši. Otroci premalo rabijo zobe, zaradi česar se omeščajo. Otroci naj žvečijo trdo kruhovo korjo, naj strugajo s svojimi nežnimi zobki kruh in olupljeno jabolko, čeprav se zdi to nespodobno. Za dobro grizenje in žvečenje pa je seveda potreben tek, t. j. glad. Ni napačno, če otroci večkrat na dan občutijo malo glada, a dobro je tudi, če so vsaj enkrat tedensko pošteno lačni. Potem jim vsaj jed izborna diši, z veseljem sedajo k mizi in zadovoljni so z vsako skorjico kruha. Glad je najboljšo sredstvo zoper nerganje, cimerkanje in izbircnost pri jedi. Ne hranimo pa otroka preveč krepko! Nikdar preveč ajce, mleka in mesa! Tudi mleko ni tako popolnoma zdravo, kakor vpijajo. Ono namreč zmanjšuje tek in mnogim otrokom bolj škoduje kakor kor'isti. Mleko ima pač svoje dobre lastnosti: dá se namreč piti kot voda in ima veliko hranilno vrednost; njegova slaba stran pa je, da pokvari tek za pravo jelo. Končno otroka ne smemo siliti k jelu. Načelo pametne matere mora biti, da otrok sme jesti, ne pa — kar žal tako pogosto vidimo — da otrok mora jesti.

Zdravilo zoper starost

Zgodovina pozna celo vrsto mož, ki so mislili, da so odkrili tajno samovoljnega podaljšanja človeškega življenja. Njihova vera je bila sicer trdna, vendar so pa morali umreti, ki je napočil njihov čas. Znani mistik Paracelsus, ki je bil prepričan, da je odkril kamen modričanov in s tem sredstvo za neomejeno podaljšanje življenja, je umrl celo star komaj 49 let. Aleksander de Bontriches je prorokoval, da bo dočakal visoko starost 150 let. Umrl je pa že, ko mu je bilo 69 let.

Velika je bila tudi smola univerzalista Brucea, živečega za časa Petra Velikega. Bruce je bil pameten mož in tudi on je mislil, da pozna življenjski elektr. V oporoki je odločil, naj po smrti polije njegovo truplo s tem eliksirjem. Njegov komornik, ki naj bi bil izpolnil to željo, je pa razbil steklenico in tako je moral Bruce ostati mrtev.

Spretnější je bil komornik sleparskega »grofa« Saint Germaina, ki je nekega dne pripovedoval v družbi, da je star nad 2000 let in da je živel dolgo v obljubljeni deželi.

»Torej ste morali poznati Jezusa Kristusa?« je menil nekdo.

»Da, poznal sem ga,« je odgovoril Saint Germain mirno. »Prav dobro sva se razumela. Samo po dogodkih v svetišču sem ga bil nekoliko izgubil iz vida.«

Mož, ki si je bil dovolil pripomniti to, se je obrnil bolj zbehan kakor prepričan na »grofovega« komornika z vprašanjem: »Povejte mi, ali je vaš gospod res tako star kakor pravi?«

»Veste gospod,« je odgovoril komornik, »tega ne morem povedati, ker sem šele 301 leto pri njem v službi.«

Ta anekdota spominja na neko drugo zgodbo, o kateri poroča že Johann Peter Hebel, ki se pa pripoveduje tudi drugod. Zgodba pripoveduje o popotniku, ki je srečal na cesti bridko jokajočega moža, starega najmanj 70 let.

»Zakaj pa jočete?« ga je vprašal popotnik, »Zato, ker me je oče našeskal,« je odgovoril starček.

»Oče je vas našeskal?« se je začudil popotnik, da ima tako star mož še očeta in povrh še takega, da našeska tako starega sina.

»Zakaj vas je pa našeskal?«

»Svojega starega očeta bi bil moral odnesti v posteljo, pa mi je padel iz rok. To se pač lahko človeku pripeti, mar ne?«

»Kaj vaš stari oče tudi še živi?« je vprašal popotnik presenečeno. »To je neverjetno.«

»Če mi nočete verjeti, stopite za vogal, kjer stanuje pastor. On vam bo lahko to potrdil, saj je mojega deda krstil.«

Za hišo in dom

Ogledala naj stoje ali vise tako, da ne sije na nje sonce. V ogledalu, kamor sije sonce, se namreč ne vidimo dobro, poleg tega pa solnčni žarki ogledalu škodujejo, ker postane motno.

Plevel na vrtu zatrem olahko s kropom, ki mu primešamo malo soli.

Sobe je treba prezračiti tako, da ne sije vanje sonce, kajti saončni žarki prinašajo s seboj muhe.

Če so stene vlažne, je dobro podložiti slike in ogledala s plutovino.

Okrušeno kovinasto posodo lahko še vedno uporabljamo, če jo zalijemo s pečatnim voskom. Vosk mora kapljati na povsem suho kovino. Seveda je potem taka posoda porabna samo za hladne tekočine, ker vroča raztopi vosk.

Kislo mleko ali sirotka z narezanim sočivjem in koščkom sladkorja je izvrstna solatna omaka za najraznovrstnejše vrste.

Vsa zdravila se lahko pokvari. Pred uporabo je treba vprašati lekarnarja, če so zdravila dobra. Vozel drži bolje, če nit ali trak poprej dobro zmocimo.

Roka, ki se bližnjemu v pomoč ne odpre, pa naj bo še tako lepo oblikovana in zametno mehka, je nakažena in krempljem podobna.

PO SVETU

× Praktično društvo. Mnogo je na svetu društev, ki nimajo prav nobenega praktičnega pomena. Zlasti v Ameriki kar mrgoli raznih nepotrebnih društev, ki imajo včasih naravnost smešne cilje. So pa tudi praktična in potrebna društva. Med najbolj praktična spada gotovo društvo za preskrbo daril godovnikom. To društvo imajo na Danskem. Marsikdo je že prišel in še pride v zadrego, ko je treba kupiti svojcu ali prijatelju darilo za god, pa ni denarja. In lahko si mislimo, kako v takem primeru odleže človeku, če mu priskoči na pomoč društvo. Vsak človek rad razveseli z darilom svojce in prijatelje. Toda vedno si tega veselja ne more privoščiti, ker je odvisno od denarnih sredstev. Na Danskem si pa ljudje lahko pomagajo tako, da pristopijo k društvu in plačujejo mesečno po eno krono članarine. In eno krono na račun stroškov za godovanje. Vsakemu članu preskrbi društvo za god primerno darilo, obenem ga pa še na lastne stroške pogosti. Da bi stroški ne bili preveliki, se praznujejo vsi na en mesec odpadli godovi istega dne in v istem lakalu. Godovnik lahko tako pogosti svojce in prijatelje, ne da bi mu bilo treba šteti za todenarce. Več se pa za 24 kron v letu ne more zahtevati.

× V Tiflisu in področju Juife se dvigajo mnogi stolpi, ki so videti od daleč kakor vrtni stolpi na petrolejskih poljih. V resnici pa rabijo Armenecem in drugim prebivalcem teh krajev za spanje. V teh krajih je namreč nešteto nevarnih komarjev, a ker ostajajo ti rajši bližje tal, so si Armeneci izmislili, da bi se jih mogli ponoči ubraniti na ta način, da bi spali na visokih stolpih. Tudi oblasti same priporočajo takšne spalne stolpe, ki so indirektni pripomoček zoper malarijo in druge podobne bolezni.

× En sam otok iz treh. Južno od velikih danskih otokov ležijo otoki Langeland, Aerö in Taa-sing bodo združeni v en otok. O tem se je dogovorilo odposlanstvo otočanov s pristojnimi ministri. Najprej bodo otoki zvezani z nasipi, pozneje bodo pa morje med njimi izsušili. S tem bo pridobljena mnogo rodovitna zemlja. Stroški so preračunani na 55 milijonov danskih kron.

× Čudne žalne barve. Dočim je zdaj v večini držav črna barva znak žalosti, ni to povsod na svetu v navadi. Na Kitajskem je žalna obleka bela, v Turčiji pa modra. Zelo različno so bile žalne barve tudi v starih časih. Na francoskem dvoru je veljala skozi stoletja za žalno barvo vijoličasta. Kraljice so nosile v znak žalovanja obleke kostanjeve barve, kot vdove pa bele. V Benetkah je bila v času dožev svečana žalna barva temno-rdeča.

× Brada kot dota. Lepo negovana brada, ki postane nazadnje znamenitost, je vredna zlata. Tako je mislil neki mož v Montevideu v Južni Ameriki in pustil si je rasti brado skozi 40 let. Skrbno jo je negoval. Končno je bila njegova brada dolga 85 cm in tako je postala prava znamenitost. Drugače mož z dolgo brado ni imel v življenju nobene prilike prihraniti si toliko denarja, da bi lahko na stara leta brez skrbi živel. Ko se je poročila njegova edina hčerka, mu je bilo to spoznanje še posebno grenko. Kakor vsak oče, bi bil tudi on rad dal hčerki vsaj nekaj dote, pa ni imel nobenih prihrankov. Tedaž mu je pa šinila v glavo srečna misel. Saj ima vendar izredno dolgo brado, ki bi je marsikdo rad videl. Sklenil je svojo znamenitost kakorkoli vnovčiti in res je našel bogatega zbiralca, ki mu je ponudil precej visok znesek za dolgo sivo brado. Vpriču kupca in mnogih priči je brivec opravil svoje delo. Vzel je škarje in odstrigel možu brado. Izkupiček za njo je izročil mož hčeri za doto. To je menda prvi primer na svetu, da je dobila hči od svojega očeta brado za doto.

× Iz nosu je izdri zob. Neki norveški zdravnik je lečil bolnika, ki ga je mučil kroničen prehlad. Vzrok je tičal v zožitvi nosnic. Končno je pa zdravnik ugotovil, da je zožitev povzročil zob, ki je bil zrased do nosnic, tako da je bil ves zakrit s sluzo. Zdravnik je bolniku izdri zob iz nosu. Primeri, da so zobje tako daleč premaknejo v ustih, so zdravnikom znani. Nekateri ljudje imajo v ustih več zobnih klic kakor imajo pozneje prostora za zobe v čeljustih.

× Starost vodnih znakov. Vodni znaki, ki so z njim zaščiteni bankovci, da jih ni mogoče ponarediti, niso izum novega časa. Že v srednjem veku so uporabljali vodne znake, s katerimi so označevali posebne papirnate znake. Najstarejši vodni znak, kar jih poznamo na papirju, izvira iz 14. stoletja in ima obliko kroga, ki sega čez en visok križ. Drugi star vodni znaki v obliki lilije, lovškega roga, dvornega norca, roke, ka-žoče na četverokrako zvezdo ali vrča, nahajamo na dokumentih 16. in 17. stoletja.

LOV ZA ZLATOM

8

V jutru po tistem je Esher nosil kuharju neko naročilo višjega stewarda; pozornost mu je vzbudila zmešnjava glasov, ki so se prepirali pod palubo. Spoznati med njimi močni in napol hripavi Lynnov bas ni bilo težko. Radoveden je stopil k stopnicam, ki so vodile navzdol. Naslonjen prek železnega priroča je stal Kane in opazoval z očmi gledalca, ki ga vse skupaj nič ne briga, prepir med Bullyjem in paznikom nad psi, v katerega se je mešalo pol tucata potnikov.

Esher je videl pregrado, v kateri je bil doslej Eileenin pes, odprto, pred njo pa na deskah neznanega mrtvega psa.

»Kako si upaš, prekleti cepec, brez dovoljenja premestiti mojega psa?« je krel Lynn.

»Moja dolžnost je skrbeti, da zverina ne dela trušča, ki ne daje spat potnikom. Vaš pes se ni mogel s psom poleg njega, pa sem ga moral spraviti drugam.«

»In sedaj je mrtev!« je zakričal Lynn, od jeze rdeč kakor rak. Paznik je zmignil z ramami.

»Mislim, da je vseeno, kje crkavajo psi: ali v tej pregradi, ali v oni.«

Tako so menda mislili tudi ljudje, ki so se bili nabrali okoli obeh nasprotnikov. Dasi je Lynn še krel in zabavljaj, je nazadnje le videl, da se ne da več pomagati. Dočim je v začetku kazal voljo, da bi dal pazniku občutiti svojo moč, s katero je imel navado podvreči vsakogar svoji volji, se je sedaj že počasi miril in se zadovoljeval z napovedjo strašnih posledic za njega, ki bi se še kdaj predrznil svojevoljno razmeščati njegove pse.

»Kaj pa je to?« je vprašal Esher tiho prijatelja Kanea. »Vi gotovo veste kaj več. Včeraj se pes miss Malony ni razumel s sosedom, danes pa torej ta?«

»Še niste nikdar doživeli, da se je zvrnil v jamo tisti, ki jo je kopal drugim?« je Esherja, namesto da bi mu odgovoril, zamolklo vprašal Kane.

»Pač,« je potrdil Esher. »In vselej se mi je zdelo pametno. A kako je to v zvezi z mrtvim psom?«

Kane je potegnil iz žepa svoje debele, z ovčjim kožuhom podšite jope reč, ki je je bilo za dve pesti. Hkrati se je umaknil za kak korak od železne ograje h kraju ladje, da ju ni mogel nihče več videti s spodnjega krova.

Razgrnil je papir in vsebina je bila kos surovega mesa.

»Kaj je s tem?« je vprašal.

»Je pač kos mesa,« je odvrnil Esher in se čudil.

»Poglejte bolje!« ga je pozval Kane.

Esher je storil tako, a mogel je ugotoviti samo meso, ki je že močno trohnelo, saj je imelo ponekod modrikaste slinaste pege.

»Ho, to je že več kakor samo kos mesa,« mu je pojasnil Kane, »je jasen dokaz, da je vaš prijatelj Lynn velik osel, dasi misli, da je hudo pameten. Bi pač moral vedeti, da se pes, če bi bil tudi popolnoma sestradan, nikdar ne loti mesa s fosforastim strupom za podgane.«

Po teh besedah je neopazljivo spustil zavojček v morje:

»Morda požre to reč morski pes, ki mu res privoščim.«

»A še vselej ne razumem prav,« je pomišljal Esher. »Saj vendar ne mislite reči, da je lopov poskušal zastrupiti psa miss Malonyjeve?«

»I, kje pa?« je odvrnil oni posmehljivo. »Hotel sem samo reči, da si je mister Lynn dovolil malo šalo. Minulo noč sem ga namreč opazoval, kako se je motal okoli pregrade Eileeninega psa. Čisto slučajno, veste, in ne da bi me opazil. Vsak človek ima svoje navade, in moja je taka, da se ne dajem rad opažati. Ker nisem tolik po velikosti kakor kip Svobode na newyorškem pristanišču in tudi ne kdo ve kako košat, se mi je to doslej še vsakokrat posrečilo. Tudi predvčerajšnjim. Ko se je Lynn potem umaknil, sem šel dol, da bi videl, kaj ga je pri psu toliko zanimalo. Pa sem našel kos mesa. Včeraj v jutru sem potem opazoval, seveda zopet popolnoma slučajno, kako je lazil med kletkami in se zabaval skozi letve z različnimi psi. Tudi s Kenloom. Mesa ni bilo več; pes ga je torej požrl. Ker pa je bil čil in zdrav, je bilo ali premalo strupa, ali pa strup sploh ni bil pravi. Za tako sklepanje pač ni treba mnogo pameti. Zato sem za gotovo pričakoval, da ponovi svoj poskus, seveda z drugačnim strupom. Ker pa vem, da bo miss Malonyjevi psa še krvavo treba, smo spravili njenega psa drugam.«

»Vi ste torej pazniku to vse povedali?«

»Da, z njim sem se dogovoril,« se je zasmehljajl Kane.

»In tako podlo postopa človek samo zato, da bi se maščeval ubogemu dekletu, ki mu ni ničesar storilo!« se je ogorčil Esher.

»Kdo pa trdi, da nima drugega vzroka?« je poudaril Kane na svoj način. »A sedaj bova morala izginiti. Tamle vam maha kuhar.«

VII.

TRAIL H KLONDIKU

»Severna zvezda« je zavozila v luko Juneau; po lestvicah, pletenih iz vrvi, je bila visoko gor do sredine jambora pokrita z ledeno skorjo. Vsa draga, obdana s holmi, je bila kljub močnemu, od Tihega oceana drvečemu valovju tudi odeta z meter debelo plastjo ledu, da je velikanski ledolomec, ki ga je pošiljala vlada za ta namen, komaj vzdrževal nekoliko brazd za svobodno plovo. A če bi morje ne vsebovalo toliko soli, bi nazadnje niti to ne bilo mogoče. Samo soli je šla hvala, da led ni postajal še debelejši.

»Severna zvezda« je pristala in se privezala pri enem izmed pomolov. Še jeseni je bil tukaj samo eden. Ko pa so po prvem velikem odkritju zlata ob Karibu-Creeku našli še več krajev z zlatom v klondiškem distriktu in v Alaski ob Jukonovih pritokih, so bili hitro zgrajeni še trije pomoli, ker je vse mislilo, da pride velika bodočnost. Tudi ob novih pomolih so ležale ladje, ki so, če sodimo po vrvežu na krovih, prišle šele pred kratkim časom.

Dve sta nosili britansko zastavo s kanadskim grbom v spodnjem desnem kotu; bili sta torej brez dvoma prišli iz Vancouverja ali Victorije, ki sta bili takrat edini kanadski luki ob obrežju Pacifika.

Tako se je tudi mesto, ki je imelo jeseni samo nekoliko tucatov hiš, povečalo na nekoliko stotin, ki pa so bile seveda samo večje ali manjše barake. Še sedaj je bilo povsod videti lesena ogrodja za nova poslopja, ob njih pa mogočne ognje, da bi delavci mogli delati v strašnem mrazu. Vse naokoli razbijanje z orodjem, vpitje ljudi in hreščanje žage. Po osem ali deset konj, vpreženih zapored, vlačijo na težkih saneh iz gozdov steblovje k žagam, druge sani pa spravljajo že deske, bruna in letve po manjših stezah, ki jih je utrl promet v snegu.

Vse je delalo kakor noro, krivi pa so bili tega novinci, ki so prihajali in hoteli takoj imeti vso opremo; ti novi ljudje so zavidali vsakogar, ki je že imel sanke s psi in bil pripravljen za trail* k Jukonu. In kdor je mogel s primernege mesta pregledati trail, ki se je v začetku vtekel stodeset milj daleč prek Lynnovega kanala, sedaj zamrzlega ozkega zaliva od Juneaua do Skaguaya, je videl, kako se premika neskončna kača ljudi, živine in sank po že davno temeljito shojenem snegu. Vrsta je šla v nedogled, dokier ni izginila slika v mrzlem zraku.

Ker v mestu nikakor ni bilo dovolj bivališč za velike množice, ki so rinile sem, je bilo med barakami mnogo šotorov. Ljudje so že sedaj iskali v njih varstva proti strupenemu mrazu ponoči in se pripravljali za težave dolge poti ter si zlasti hoteli uštediti izdatke za pograd kje v baraki. Premnogi so morali silno štediti; posebno oni, ki so nastopili pot v deželo zlata s popolnoma nezadostnimi sredstvi. Po navadi se je takim ljudem posrečilo priključiti se h komu, ki si je znal nabaviti konje, sani in provijant, če tega vsega še ni imel. Tak človek je bil vesel, da bo imel tovariša, ki mu bo zlasti za pomoč pri postavljanju in podiranju tabora.

Esher, ki je tudi moral silno štediti s svojimi skromnimi sredstvi, pa si je rajši postavil sam zase šotor, ki ga je bil dobil v San Franciscu od starinarja za malo denarja.

Od izkrcanja že Kanea ni več videl; izginil je. Eileen pa je našla z mrs. Patersonovo streho nekje v baraki, kjer je podjetni lastnik uredil za ženske poseben oddelek.

Tudi hotelov ni manjkalo, ki so imeli razen pritličja še nadstropje. V pritličju je bila kuhinja s pivnico in skladišči, v nadstropju pa so imeli gostje predelane skromne sobe s posteljo, stolom in umivalnikom. Včasih je imela taka soba še obešalnik za obleko in je bila tolikšna, da se je mogel gost v njej dobro obrniti. O postrežbi in oskrbi z vodo se je poučil vsakdo, ki je hotel pogledati, kako so si gostje na dvorišču otirali roke in obraze s snegom.

Kljub vsemu pa so bili ti hoteli polni ljudi, ker so vendarle nudili več kakor kak boardinghouse. Ženski sta morali biti še prav veseli, da sta dobili streho in oskrbo v zasebni hiši.

Nedostatek preudarka se je pri Patersonu pokazal že sedaj prav neprijetno, kajti mogel je le po hudih naporih in za trikrat večjo ceno kakor v San Franciscu dobiti pet huskyjev za sanke. Sank je bilo dovolj na ponudbo, saj so jih pridno izdelovali prejšnji drvarji, ki so se rajši bavili s takim zanesljivim delom kakor pa z negotovim kopanjem zlata. Tudi Esher si je kupil skoro tri metre dolge, a prav ozke in nizke sani.

Čez dva dni so bili naši znanci z vsem nared, in kakor jutri bi šli na daljno pot.

Še na ladji je napisal Esher za svoj časnik poročilo o dogodkih in prizorih na krovu; bilo je tako zanimivo in humoristično, da mora užgati. Sedaj je šel še enkrat na krov, da bi v prijetni toplini kajute opisal po tistem prvem članku še dejanje in nehanje ljudi v Juneauu, in pa vtise, ki jih je dobil.

»Severna zvezda«, ki je že krcala tovor za nazaj, bi vzela to poročilo s seboj. Ladjin tovor je bila večinoma kožuhovina, ki so jo bili pozimi zbrali indijanski in beli lovci, ter jo prekupci sedaj pošiljajo velikim tvrdkam v južnih krajih.

* Trail (reči: trèl) je pot, steza, včasih pa tudi samo sled.

SMEŠNICE

V POLSNU

Očka in sinko dremljeta. Očka vpraša:
— Janček, ali že spiš?
— Še ne ves! Leva noga in leva roka pa že spita!

PRAVI ODGOVOR

Sobarica: »Gospod, ali želite kavo v posteljo?«
Gospod: »Ne, pač pa v šalici!«

V KUHINJI

»Kako je to, Ana, da ni nikoli niti glasa slišati od vašega ženina, kadar je pri vas v kuhinji?«

»Veste, gospa, to je pa zaradi tega, ker je tako boječ. Nobene besedice ne spregovori, pač pa samo je. Ampak, ko bi ga videli, kako bašel! Ima zelo dober tek, zato je tako molčeč.«

V HOTELU

Konič in Zvezdič sta se seznanila v hotelski jedilnici. »Povejte mi,« pravi Konič, »ali imate v vaši sobi tudi toliko stenic kakor jaz?«

Zvezdič: »Prej bi moral vedeti, koliko jih imate vi!«

NA SMARNI GORI

Žefka svojemu možu: »Glej, kako krasen je razgled odtod!«

Mož: Oh, krasen, zares. Če bi tebe, sitnice, ne bilo tu, bi mislil, da sem v raju!«

DOBER POSEL

Sodnik vpraša potepuha: »S čim se pečate?«
Potepuh: »Pravijo, da sem tat!«

Sodnik: »To je pač slab posel!«
Potepuh: »O, ni tako slab, gospod sodnik, če bi mi ga le pustili izvrševati!«

SUZENJ

Prvi avtomobilist vpraša svojega prijatelja:
»Ali se pelješ že spet domov?«
Drugi avtomobilist: »Da, moja ljuba ženka mi je dala le za pet kilometrov bencina s seboj!«

BABJA VERA

Zane: »Korl, tvoji čevlji pa grozno škripljejo, pač znamenje, da jih še nisi plačal!«

Korl: »Ej, ti babjeverni Zane, zakaj pa potem ne škripljeta moj klobuk in moj površnik!«

PROFESOR IN POLICAJ

Polica j teče po parku za profesorjem, ga dohiti in mu reče: »Gospod, tukaj je prepovedano jemati pse s seboj, boste plačali kazen!«

Profesor: »Kaj me briga ta pes, saj niti moj ni!«

Polica j: »Zakaj pa potem za vami teče?«
Profesor: »Saj ste vi tudi tekli za menoj, čeprav niste moj!«

OBA ZADOVOLJNA

»Kako živiš z novoporočeno ženko?«
»Prav dobro! Ona meče name lonce in skleda in kar ji pride pod roke! Če me zadene, se veselil ona, če ne, pa jaz. Tako sva oba zadovoljna.«

ZAKONSKI PREPIR

On »Molči vendar, ti niti ne poznaš prave razlike med oslom in konjem!«

Ona: »Ampak, dragec, saj ti vendar nisem še nikoli rekla, da si konj!«

DOLGOCASNEŽ

Kavali r pripoveduje svoji dami:
»Danes sem prišel na ulici med avto in motorno kolo...«

Dama: »Strašno, strašno! Kako to, da se vam ni nič zgodilo?«

Kavali r: »O, saj sem hodil med njima lepo peš!«

POGOJNO

Gospod: »Ali je gospodar doma?«
Služkinja: »Je in ni.«

Gospod: »Kaj se to pravi?«
Služkinja: »No, za prijatelje je moj gospodar doma, za upnike pa ne...«

UPANJE NA MILIJON

— Moja zaročenka sicer ne dobi dote, ima pa upanje na milijon.
— Aha, star stric v Ameriki, kaj ne?
— Ne, pač pa je kupila srečko državne loterije!

DOBER ODGOVOR

Neki tujec je slišal, da primadona v gledališču ni čisto nedostopna. Zato je bil kot poznavalec žensk že vnaprej prepričan v svojo zmago in je poslal pevki tisočak s prošnjo, naj mu zanj kupi gledališko vstopnico, ki jo bo prišel sam iskat. Res je ob času, ki ga je napovedal, prišel, toda bil je neprijetno presenečen, ko je na mizi opazil svoj bankovec. Diva je vzela bankovec v roke in mu rekla:

— Poslali ste mi bankovec, ki je za vstopnico v gledališču dosti previsok. Če ste pa mislili, da boste dosegli kaj drugega, ste se zelo zmotili! Dovolite, da vam posvetim domov...
Ob sveči je prižgala bankovec in mu odprla vrata.

PRI VEDEZEVALKI

— Vaš bodoči mož bo visok, imel bo črne lasa in črne oči in bo zelo bogat.

— To me pa res veseli! Prosim vas, ali lahko brž poveste še to, kako bi se sedanjega iznebila?

STROKOVNJAK

— All vi popravljate ure?
— Da, želite?

— Prav. Prosim vas, pogledjte malo mojega petelina. Že več dni poje zjutraj pol ure prezgodaj.

ZAKONSKA IDILA

Mož: — Kje si zopet bila?
Žena: — Pri prijateljici.

Mož: — Lažeš!
Žena: — Ako ti prispežem?

Mož: — Tedaj bi to ne bila več laž, temveč kriva prisega.

STRUPEN JEZIK

— Snoči me je hotel neki nesramnež kar na cesti poljubiti. Lahko si misliš, kako sem tekla.

— All si ga pa dohitela?

Križanka št. 38

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. javni vrt v Ljubljani, 6. ljubljanski okraj, 15. vas pri Ljubljani, 17. skrajni del celine, 19. odsluženi vojaki, 20. čutni organ, 21. svojilni zaimek, 22. podredni veznik, 24. opera Richarda Straussa, 25. malik, oboževani vzor, 26. v molitvi, 27. obrtnik, 29. pritok Donave, 30. jedrnat, polno, 31. osebni zaimek, 33. mesto na francosko-nemški meji, 35. tuja kratica za okoli, 36. podredni veznik, 37. podzemeljska naprava, 38. deli vozov, 41. ljubkost, 43. vodni proizvod, 45. osebni zaimek, 46. evropsko glavno mesto, 48. zelenica, 49. mesni izdelek, 52. Mencingerjev roman, 54. razum, pamet, 55. izumrlo sarmatsko pleme, 56. v nogi, 58. malajska duševna bolezen, 60. ogenj, ki je nekoč oznanjal nevarnost, 62. ime naše filmske igralka, 64. del kroga, 66. žensko ime, 69. vendar, tako, 71. kratica za akademski naslov, 72. ukazi, uredba, 75. reka v Sibiriji, 77. prometno sredstvo, 79. trdnjava v stari Grčiji, 80. francoski pisatelj, 81. zanikana oblika pomožnega glagola, 83. severno italijanako mesto (fon.), 85. odvraten, vzbujajoč odpor, 87. moško ime, 88. pregovori, 90. tibetanski svečenik, 91. naveličan, 92. oblika pomožnega glagola, 93. njej, 94. glasbene skladbe, 96. italijanski spolnik, 97. azijsko glavno mesto, 99. revno naselje, ki je del Ljubljane, 100. vas pri Ljubljani.

Navpično: 1. ljubljanski okraj, 2. evropska država, 3. do nedavna sedež francoske vlade (fon.), 4. del glave, 5. vprašalna členica, 7. v cevi, 8. gradbeni material, 9. državni proračun, 10. ljubkovalna oblika ženskega imena, 11. slovito letovišče in zdravilišče v Švici, 12. slovenski slikar, 13. žensko ime, 14. osebni zaimek, 15. upravnik pravoslavnega samostana, 16. sprehajališče Ljubljčanov, 18. številko, 20. del gledališča, 22. ptica, 23. pralno sredstvo, 25. italijanski spolnik, 28. deli plugov, 30. odvodne naprave, 32. izdelan, izgrajen človek, 34. nabrane vrste, 36. opravit, posil, 39. grška črka, 40. prebivalec Zadnje Indije, 42. predlog, 43. veznik, 44. italijanski izdelovalec gosil, 47. okrajano moško ime, 49. češki skladatelj, 50. žensko ime, 51. ljubljanski okraj, 53. glej, 20. vodoravno, 54. švicarski kanton, 57. osebni prazniki, 59. pripadnik evropskega naroda, 61. pritok Donave, 63. ljubljanski okraj, 65. enota utežne mere, 67. dva enaka soglasnika, 68. leto-

1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11	12	13	14		15	16
17						18		19								20	
21						22		23			24					25	
26					27			28			29				30		
31				32		33				34				36			37
38		39		40		41				42			43		44		45
	46					47		48				49					50
51			52					53				54			55		
56	57		58					59		60			61		62		63
64		65					66	67		68			69		70		71
72			73		74		75			76		77		78		79	
80					81	82		83			84			85	86		
87					88			89		90				91			92
93			94					95		96				97			98
			99											100			

pis, koledar, 70. v aktu, 71. sportna obleka, 73. začetek kašlja, 74. turški državni poglavar, 76. menično poročstvo, 78. kultura, 79. predlog, 82. mitološki letalec, 84. žensko ime, 86. skrajni del celine, 88. suženj, 89. premikati se, 91. morska riba, 94. oblika pomožnega glagola, 95. vzklík, 97. kazalni zaimek, 98. dva samoglasnika.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 37

Vodoravno: 1. zalotiti, 8. politika, 16. katari, 18. nerado, 20. li, 22. seja, 23. Ulm, 25. pero, 26. vi, 27. mah, 29. ponikalnica, 32. rek, 33. Ivan, 35. za, 36. aa, 37. soja, 38. na, 39. p. n., 41. zid, 43. to, 45. ad, 46. ov, 47. roj, 49. šeh, 50. na, 52. vaota,

53. Osaka, 54. obala, 56. tt, 57. tik, 59. Hal, 61. ta, 63. rt, 65. Or, 66. sam, 68. ri, 69. Ra, 70. urar, 72. dv, 73. as, 75. rman, 77. pes, 78. patriotizem, 85. Uns, 86. en, 87. Tine, 88. tri, 89. vlak, 91. od, 92. pekača, 94. Lebrun, 96. piramida, 97. Tiraspol.

Navpično: 2. ak, 3. las, 4. otep, 5. Tajo, 6. Iran, 7. ti, 9. on, 10. lept, 11. Irec, 12. Tara, 13. ido, 14. ko, 15. Rimini, 17. zla, 19. mlkado, 21. lava, 23. ukaz, 24. mlad, 26. veja, 28. ha, 30. iz, 31. na, 32. ro, 34. novotar, 37. senator, 39. Prato, 40. no, 42. Itaka, 43. te, 44. oholi, 46. ost, 48. jok, 49. šah, 51. Ala, 55. hrupen, 58. Ir, 60. ar, 62. Kanada, 64. tren, 66. svit, 67. math, 69. rano, 71. as, 72. dr., 74. si, 76. mu, 78. pika, 79. Anam, 80. tečl, 81. Oro, 82. zver, 83. Elba, 84. Mars, 87. ter, 90. kup, 92. Pl, 93. ad, 94. li, 95. no.